

BJØDSTRUPS HISTORIE 3: GÅRDENE

Det gamle Bjødstrup bestod af 17 gårde. Derudover en del huse, dels med jord ("husmandssteder") og dels uden jord. Et hus kunne udmærket ligge inde i landsbyen, næsten uden jord omkring, men så have fået tillagt en smule jord et eller flere steder ude i marken, som regel mindre god jord, som ikke har været attraktiv for gårdmændene, for ingen tvivl om det: landboreformerne, herunder udskiftningen, var lavet på gårdmændenes præmisser.

Ved udskiftningen omkring 1790 blev Bjødstrup "stjerneudskiftet", d.v.s. at gårdene blev liggende i landsbyen og fik hver sin stribe jord derudfra. Det var ikke alene praktisk ikke at skulle til at flytte alle gårdene på én gang, men det blev også anset for utrygt at skulle flytte uden for landsbyens trygge rammer, væk fra slægtinge, naboer og bekendte.

I Bjødstrup lykkedes det at beholde 13 af de 17 gårde i landsbyen. Kun fire gårde fik jord uden for landsbyen, i landsbymarkens vestligste ende over mod Kalø. Disse gårde fik senere matrikelnumrene 10, 11, 12 og 13.

De fleste gårde i Bjødstrup var fæstegårde under Kalø. To gårde, matr. nr. 2 og 3, hørte dog under Møllerup og overgik til selveje i sidste halvdel af 1790'erne, ligesom de fleste af Møllerups fæstegårde.

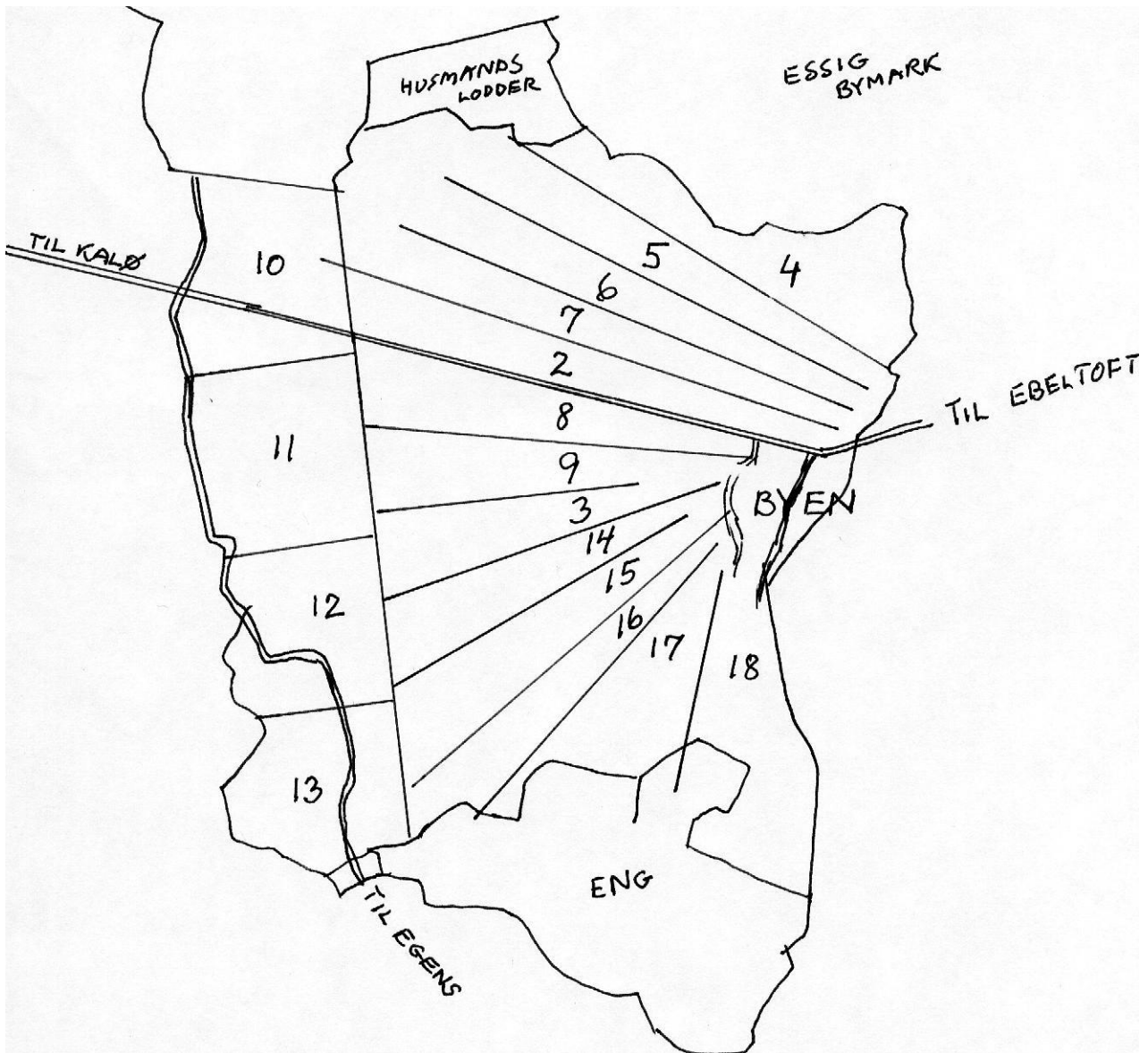
Kalø solgte sine fæstegårde til selveje mere end et halvt århundrede senere, nemlig i anden halvdel af 1800-tallet. Da Kaløs fæstegårde begyndte at overgå til selveje fra ca. 1854, var der lov for, at for hver 9 gårde, et gods solgte fra til selveje, måtte godset beholde nr. 10 og lægge dens jord ind under godsets egen hovedjord. Loven var vedtaget efter at demokratiet var indført med grundloven af 1849, og meningen var naturligvis at tilskynde godserne til at sælge fæstegårdene fra til selveje.

Denne regel benyttede Kalø sig af, og det mest praktiske var at lade de fire Bjødstrup-gårde op mod Kalø-skel lægge ind under godset. De blev dog ikke en del af den daglige godsdrift, idet de blev drevet som forpagtergårde. Det var de, indtil Kalø – nu statsejet - igen begyndte at sælge ud af sine ejendomme i anden halvdel af 1900-tallet.

Yderst i landsby-marken, i det nordvestlige hjørne, blev der plads til nogle enkelte husmandslodder ved udskiftningen. Og i den modsatte ende, mod sydvest, blev engjorden ned mod Kolå delt op i englodder, så stort set hver Bjødstrup-gård fik sin englod og tørveskær hernede.

Inde i landsbyen kaldtes den jord, der lå lige omkring den enkelte gård, for "toften". Gårdbygningerne og toften kunne godt ligge lidt ubekvemt i forhold til gårdens jord – det var prisen for stjerneudstyknings. F.eks. havde gård matr nr 9 en meget smal toft som forbindelse til sin jord mod vest, selv lå gården i den modsatte ende af landsbyen.

På den følgende side ses en skematisk fremstilling af udskiftningen i Bjødstrup. Sidst i kapitlet (side 92) kan ses det originale matrikelkort fra 1816. Endelig er der en skematisk fremstilling af gårdenes placering i landsbyen på side 51, og en skematisk fremstilling af forpagtergårdene matr nr 10 – 13 i forbindelse med omtalen af disse fire gårde, se side 67.

Skematisk fremstilling af udskiftningen og matrikelnumrene, efter matrikelkort ca. 1816

GÅRD MATR. NR. 2: HVIDSMINDE, GL. HOVEDVEJ 1

Gården var fæstegård under Møllerup indtil slutningen af 1790'erne, hvor den overgik til selveje. Den skal være opkaldt efter en Hvid, der kom fra Vilhelmsborg syd for Århus. Der har i Bjødstrup været nogle forbindelser til Vilhelmsborg – Kirsten Hald kan fortælle, at hendes farmor Kirsten Trold (gården matr nr 6) havde en bror, der ejede Vilhelmsborg. Kirsten og Niels Trold havde skeer med påskrift fra Vilhelmsborg 1882-83.

På gårdens gavl ud mod vejen læses tydeligt: "Opført 1867 af Niels Simonsen". Op til århundredskiftet 1900 ejedes gården af Søren Nielsen Vinther, der kan være søn af Niels Simonsen. Søren Nielsen og hans kone Dagmar startede ifølge nogle efterretninger den købmandsforretning, som blev til købmandsgården længere omme i byen. Men i 1914, hvor købmand Jensen køber butikken, er det Ras Vinther fra gården matr. nr. 16, der ejer den. Men der kendes også en købmand Guldmann i Bjødstrup omkring år 1900 – måske er det hans butik, Søren Nielsen har oprettet?

Dagmar Nielsen var datter af den gamle lærer Poulsen, der var lærer ved Bjødstrup skole før Thoralf kom til i 1916. Det kan også være forklaringen på, at folkene på Hvidsminde regnedes for lidt "fine" på den. Hvidsminde var en af de få gårde, hvor der taltes rigsdansk allerede i begyndelsen af 1900-tallet.

Børnene på Hvidsminde var Kajus, der rejste til Canada, Jens, der overtog gården, Karen, der er 92 og bor i Horsens, Viggo der havde Rishøjgaard i Korup, og endelig Edith, der blev gift Kirketerp og sidder som enke på en stor gård oppe ved Randers.

Jens Nielsen, der overtog gården efter forældrene, var ungtkarl det meste af sit liv, men giftede sig i en sen alder med sin husbestyrerinde Karen. På et tidspunkt solgte han gården og købte en større gård ved Kolind, nemlig den gamle fattiggård i Kelstrup. Senere flyttede han til Kolind – han døde i 2006, 97 år gammel.

Aksel Helbo købte gården i 1953. Aksel kom fra en gård i Tved, konen Sigrid fra en gård i Bjødstrup – men Bjødstrup på Mols. Aksel døde omkring 2004, Sigrid bor nu i Rønde.

Efter Aksel Helbo blev det meste af Hvidmindes jord solgt fra til naboejendommen syd for landevejen, nemlig til Anton Nielsen, der i øvrigt også købte jord fra sin nabo mod syd, Mathiesen. Bygningerne blev købt af de nuværende ejere Jesper Christensen og Mona Nielsen – se kap. 4 under Gl. Hovedvej 1.

Fra Hvidsmindes yderste mark mod vest blev i sin tid udstykket to husmandslodder, matr nr 19 og 20. På nr. 20 ligger i dag **Skødstrup Trædrejeri**. Denne lod ejedes i 1950'erne af Martin Meldgaard i "Bjergene" (Feldbækvej), men blev købt af savskærer Chr. Nielsen i Rønde og tømrer Hans Erik Clausen i Rønde i fællesskab i 1960'erne. Mange husker endnu det kæmpebål, der blev ud af det, da savskærerens oplag af træ brændte på stedet i 1968.

Savskæreren opgav sin del af lodden, men tømrer Clausen byggede værksted og garager derude, da der var blevet for trangt i tømrerværkstedet på Grenaavej 4. Han og Mie Clausen blev dog boende på Grenaavej.

Hans Erik Clausen blev syg og døde under en operation, mindre end 50 år gammel. Virksomheden blev ført videre af enken Mie og sønnen tømrer Bertel Clausen.

Bertel Clausen udvidede virksomheden betydeligt, men rejste til Afrika og solgte virksomheden til Skødstrup Trædrejeri, der havde den ved siden af deres virksomhed i Skødstrup. Bertel vendte efter nogle år tilbage fra Afrika og købte den gamle skole i Følle, og efter et par år med virksomhed i udhuset her købte han Vagn Christiansens tømrervirksomhed på Drosselvej i Rønde.

Skødstrup Trædrejeri, der ejes af de to brødre Ole og Leif Svenningsen, flyttede midt i 1990'erne hele deres virksomhed til Bjødstrup Bakke. Den er nu en af egnens største arbejdspladser.

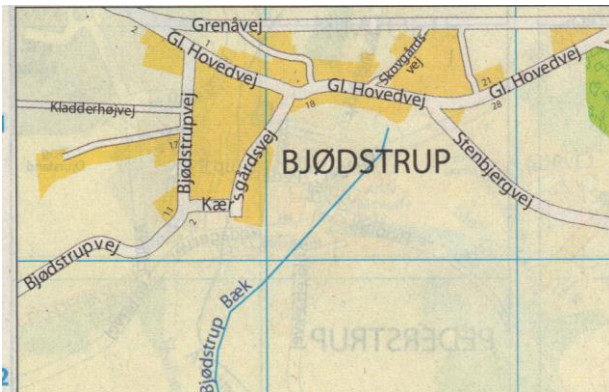
Ole er formand for den lokale lystfiskerforening. Hans kone Lene har været aktiv i skolebestyrelsen i Feldballe og var opstillet for Venstre ved kommunalvalget i 2005. Se også omtale under matr nr 5 B m.fl., med kort over området side 56.

Folmer Høeghs ejendom, der ligger umiddelbart vest for trædrejeriet, er udstykket af jord, der oprindeligt hørte til Karlsminde (matr. nr. 10). Ejendommen var bygget med statslån af Folmer og Gudrun Høegh, der kom til ejendommen som unge i 1950 fra Karlby og havde ejendommen, til Folmer døde i 1990'erne, Gudrun var død tidligere.

Folmer fik som flere andre ejendomme tillagt 6 tdr. land jord fra Kalø, sriben over for Forpagtervej, ved Kaløs "partering" efter krigen - men kun som forpagtning. Han købte i 1990'erne Preben Sørensens tilsvarende 6 tdr. land, så hans ejendom kom op på 18 tdr. land.

Efter Folmers død købte Palle Bugtrup jorden til ejendommen, mens bygningerne blev overtaget af en brorsøn til Gudrun Høegh. Beboere er i dag Kirsten og Jan Nielsen, adressen er Grenaavej 19 A. Kirsten er socialpædagog.

I forbindelse med omtalen af "Bjergene" efter matr. nr. 5, side 56, kan ses et skematisk kort over ejendommene på "Bakken", incl de to ejendomme på den sydlige side af Grenaavej (Bugtrups og Johs. Sørensens).

Bjødstrup, kort med gadenavne, fra vejviseren 2013.

MATR. NR. 3: JEPPE OG SEVERINES GÅRD, KÆRSGÅRDSVEJ 2

Der hvor det fine træhus på Kærsgårdsvej ligger i dag, lå tidligere en gård, hvor Jeppe og Severine boede. Gården brændte i ~~begyndelsen af 1900-tallet~~ 1914 og er aldrig genopført[†]. Gården var oprindeligt fæstegård og overgik til selveje sidst i 1790'erne sammen med Møllerups anden fæstegård i Bjødstrup, matr. nr. 2.

Peder Knudsen fra Faarup, født 1810, overtog gården i 1838. Han var gift med Mariane Jeppesdatter fra Kolind. Peder Knudsens ældste søn Jens Pedersen gifter sig med Dorthe Marie Nielsen Foged fra Fogedgård i Kejlstrup, og de overtager Kærsgård (Dorthe Maries mors fødegård) i 1866. Den næstældste søn Jeppe Pedersen overtager gården efter faderen i 1880. Fem år senere dør Peder Knudsen, hustruen dør i 1902.

[†] Nogle har opgivet 1928 som året for branden, men jeg har en mistanke om, at dette kan være en forveksling med matr. nr. 17's brand, der helt sikkert fandt sted 1928. Jeppe og Severines gård må være brændt betydeligt tidligere.

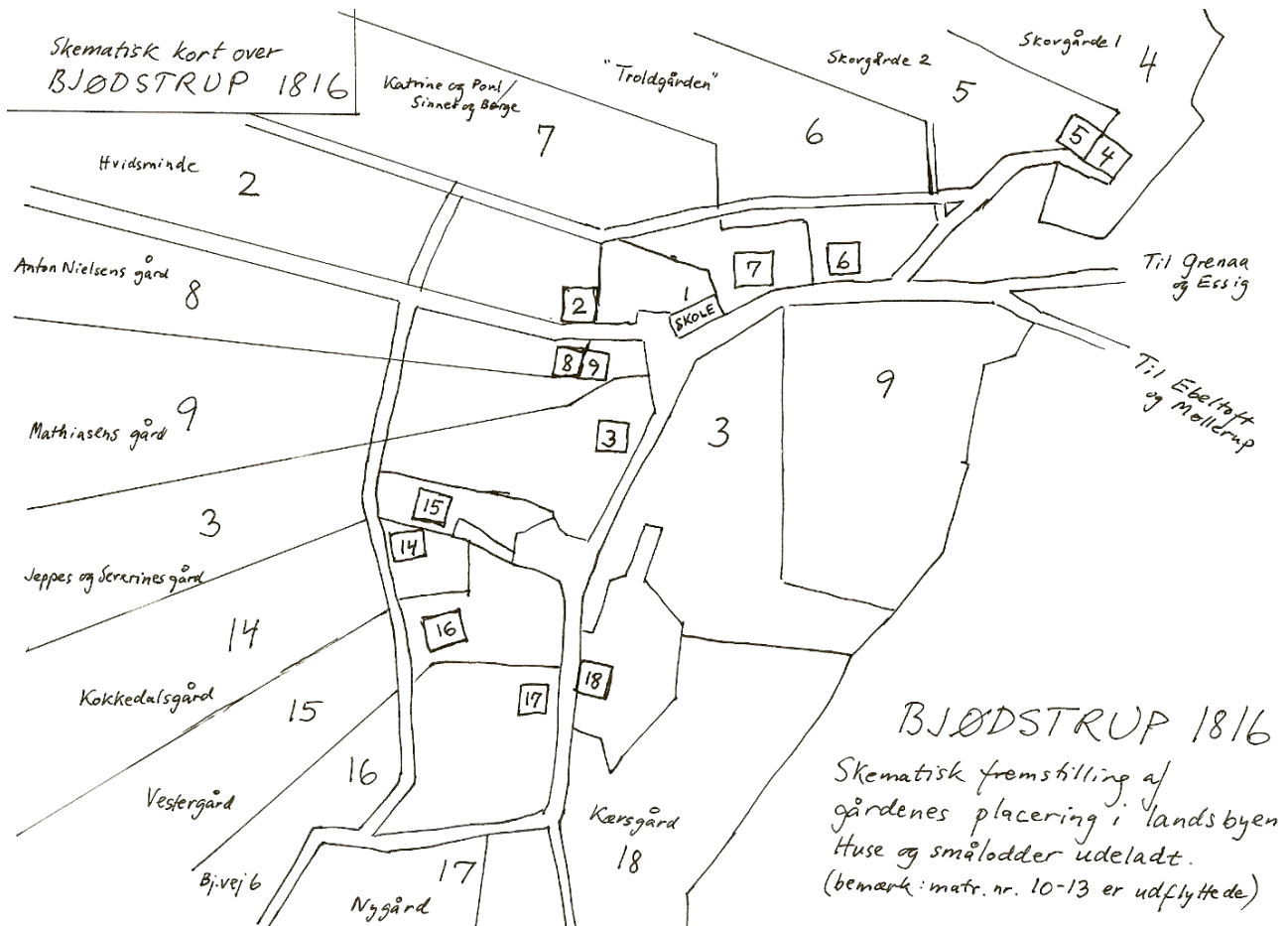
Jeppes Pedersen, der var gift med Severine Henriksen, solgte i 1905 gården til Niels Foged, der var søn af Jeppes bror Jens på Kærsgård. I handelen indgik en aftægtskontrakt, og Jeppe og Severine blev boende i gården, som lejere eller muligvis på aftægt, ~~i handelen indgik også en aftægtskontrakt.~~ De havde to børn, der begge døde af difteritis, med otte dages mellemrum. Det var en stor tragedie i landsbyen på det tidspunkt.

Jeppes og Severine boede altså stadigvæk på gården, da den brændte ~~—det kan have været omkring 1910-15—men noget tyder på, at Jeppe er død inden da eller måske kort derefter i 1914.~~ Brandårsagen var et barns leg med tændstikker. Ilden opstod i et udhus, men snart var hele den firlængede stråttækte gård i brand. Det opgives i politiforhøret efter branden, at stuehuset i den østre længe var fra 1876 og to andre længer også fra 1870'erne, den fjerde ældre.

Noget tyder på, at Jeppe, der i politiforhøret² efter branden er 68 år gammel, er død kort efter branden. I hvert fald kom Severine efter branden til at bo alene i mange år i Hovedgaden 7, som Niels Foged også ejede – Niels Foged havde jo efter kontrakten i 1905 aftægtsforpligtelsen. Severine blev aldrig kaldt andet end ”Søffe”, så Hovedgaden 7 hed i mange år – også efter Severines død – ikke andet end ”Søffes Hus”. Severine blev meget gammel og døde engang i 1930'erne.

Niels Foged fik i 1916 lov til at lægge gårdens jord sammen med sin egen ~~—det kan have været lige efter branden..~~ Der var foruden selve toften på Kærsgårdsvejs vestlige side også en del jord på den anden side af Kærsgårdsvej, mens agerjorden til gården strakte sig i en lang ”arm” mod vest, nord for Kokkedalsgård, ud ad Kladderhøjvej.

² Politiforhøret fremdraget af Stefan Heilskov-Rousing på Rigsarkivet i Viborg juli 2017

Skematisk fremstilling af Bjødstrup-gårdenes placering i landsbyen, da det første matrikelkort blev udfærdiget i 1816. Markeringen "skole" viser det sted, hvor skolen senere blev bygget – på matrikelkortet er kun afsat matrikel nr. 1.

De ældre i Bjødstrup kalder stadigvæk tomten efter den brændte gård inde i byen "Brandgården" eller "BrandtomtenBrændgården".

Ude vest for matr nr 3's endestykke blev der ved udskiftningen oprettet to husmandslodder, nr. 21 og 22, ligesom gård nr. 2 fik en mindre lod derude. På en eller flere af disse tre lodder blev der senere bygget et husmandsbrug, i dag med adressen **Kladderhøjvej 1**, som i 1930'erne ejedes af Gudrun og Jens Peder Jensen, der aldrig blev kaldt andet end "Jens i Graven". Det menes, at forklaringen er, at enten Jens eller hans forældre før ham boede ved en lergrav, der lå på byens fællesjord nordvest for Kærsgård. Her hentede man ler til de lerstampede gulve. Folkene "i graven" kan udmærket blot have boet i nærheden af "graven" uden at have haft andet at gøre med den. Erik Kirkegaard Mikkelsen husker, at der i toften bag Vestergård inde i byen indtil 1950'erne lå et gammelt bindingsværkshus, som Vestergård mageskiftede med, og det blev nedrevet efter at have fungeret som "andehus" for Vestergård i nogle år. Måske var det det oprindelige hus "i Graven".

Kladderhøjvej 1 er også blevet kaldt "Grevelund" uvist af hvilken grund. Kan også det navn være fulgt med inde fra byen – i hvert fald er der en efterretning om, at et af husene omkring Kærsgaard blev kaldt "Grev'huset". Eller kan "Grev" være det samme ord som "grav"?

Men i øvrigt var der faktisk en ”grav” i tilknytning til ejendommen på Kladderhøjvej, blot en grusgrav. Her hentede f.eks. Johs. Mikkelsen grus, da han byggede i 1940’erne, husker nogle. Grusgraven skal senere være jævnet ud.

Børnene ”i Graven” var Poul, Inger, Vagn og Jørgen. Poul overtog ejendommen efter forældrene. Han blev gift med Inger fra Tirstrup – de fik fire børn: Gunnar, Kaj, Knud og Lars. Han var i de senere år samtidig pedel på Kalø Landboskole sammen med Henning Kjær. Måske engang i 1990’erne solgte han til en forsker fra Vildtforvaltningsskolen eller DMU – formodentlig de nuværende beboere Thomas Christensen, der er vildtbiolog, og Anette Møller, der er sygeplejerske. De har forpagtet jorden ud og har selv juletræer på et mindre stykke.

Poul og Inger flyttede til Molsvej i Rønne – Poul døde for få år siden.

Det siges, at der tidligere har ligget **endnu en ejendom** ude ad Kladderhøjvej, måske opført på matr nr 14’s vestligste ende eller på den ene af de to husmandslodder vest for matr. 3 (se kortet s. 92).

Kladderhøjvej er identisk med **den gamle kirkesti** mellem Bjødstrup og Bregnet kirke. Den gik videre i skellet mellem Bjødstrupgården og Kirkeledgård, til kirkeleddet ved indgangen til Ringelmoseskoven og derfra videre gennem skoven til kirken. Vejen har navn efter Kladderhøj, der ligger umiddelbart nord for ejendommen.

Bjødstrups tidligere mejeri, adressen Gl. Hovedvej 19 A, har også matrikel 3. Men den hører til Essig, idet bækken vest for mejeriet danner skel mellem Bregnet og Feldballe sogn, og mellem Bjødstrups og Essigs byjorder.

MATR. NR. 4: SKOVGÅRD, SKOVGÅRDSVEJ 4

er den gård, Ivar Skovgaard Jensen har i dag. Ivar er søn af Edith og Ejnar Jensen i Skovgaard, der havde gården før ham.

På de gamle kort ses det, at gårdene på matr. nr. 4 og 5 har været sammenbyggede og ligget hvor Skovgård ligger nu. De to gårde gik under den samlede betegnelse ”Skovgårde” (se kort side 14). Disse to gårde er på et tidspunkt lagt sammen til den nuværende Skovgård. Derfor eksisterer der ikke i dag en matrikel nr. 5 i Bjødstrup – den er så at sige ”opslugt” af matr. nr. 4. Forinden var der dog udstykket fire mindre lodder på matr. 5’s yderste vestlige mark – og disse fire lodder eksisterer fortsat i dag.

Tilbage sidst i 1800-tallet blev Skovgård overtaget af Jens Jensen og Mette ”Johnsen”. Mette stammede fra Mols, var datter af gdr. Jens Mikkelsen i Strands. Tilnavnet Johnsen kan følges tilbage i hendes familie helt til Søren Johnsen, der var født 1710 og var fæster under Rolsøgård. Hans efternavn har åbenbart været så særpræget, at det fulgte de følgende generationer som ”kælenavn”, og Mette gav selv en af sine sønner navnet officielt, nemlig Jens Johnsen Jensen, der var enelærer i Ebdrup og har skrevet om sin drengetid i Bjødstrup i ”Folk og Liv på Rønneegnen” bind 5. Andre tilsvarende uofficielle slægtsnavne: ”Vinther”, ”Troid”, ”Koch”, ”Stub”.

Jens Jensen var søn af gdr. Rasmus Jensen og Ane Kathrine Nielsen. Om hans forældre har haft Skovgård før han selv og Mette, vides ikke.

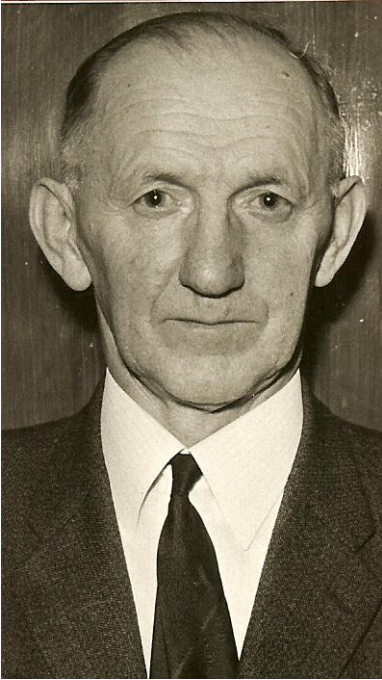
Mette og Jens Jensen (i midten til venstre) med Jens Jensens forældre (i midten til højre) Rasmus og Ane Kathrine Jensen, og børneflokk: Bagerst fra venstre Martine, Kirstine, Ane (Anna Kathrine), Rasmus og Jens. Forrest fra venstre Dagmar, Margrethe, Niels, Christian og Ejnar. På Mettes skød den yngste: Holger, der er født 1907, så billedet må være taget 1907 eller 1908. Foto lånt af Kirsten Hald.

Jens Jensen døde forholdsvis ung, som 48-årig, i 1913. Dermed blev Mette som 45-årig alene med en stor børneflokk – dog ikke alle mindreårige på dette tidspunkt. Mette fødte i alt 15 børn i tidsrummet 1889 – ca. 1910. Et tvillingpar døde som spæde. En søn Valdemar døde ung i 1920.

Af de øvrige børn er tidligere nævnt Jens, der blev enelærer i Ebdrup. Han var den næstældste. Den ældste, Rasmus, blev lærer i Ebeltoft. De to ældste fik moderens tilnavn ”Johnsen” som mellemnavn. Den tredjeældste var Anna Kathrine, der blev gift med Søren Kolind i Korup. Niels Bernhard, født 1896, giftede sig med Kirstine Sørensen fra Begtrup og overtog svigerforældrenes gård, kom i sognerådet og blev sognerådsformand fra 1946. Christian født 1898 blev gift med Anna Birthe Jørgensen og overtog sine svigerforældres gård i Rostved – det er den gård, Tage Skovgaard Jensen i dag har efter farbroderen. Dagmar født 1903 blev gift med ejeren af nabogården, Anders Nielsen Andersen ”Trolde” (født 1900, søn af Niels Andersen og Kirsten Hvid, overtog gården efter dem i 1937). Endelig Ejnar, født 1905 som den næst yngste af flokken – han blev gift med Edith Lassen fra Taastrup i 1932, og parret overtog Skovgård i 1934.

På det tidspunkt havde Mette bestyret gården alene i over 20 år. Mette fik bygget et nyt hus på Gl. Hovedvej 17 som aftægts hus – det er det røde murstenshus, Knud Jensen (Køle-Knud) bor i i dag.

Bagerst i hæftet, på side 150, kan ses et billede, der blev taget ved Edith og Ejnar Jensens sølvbryllup af de tilstedeværende Skovgård-søskende (Ejnars søskende). På side 149 er der et billede med folk fra nabogården, "Trolldgården".

*Ejnar Jensen, Skovgård.
Foto 1965. Egnarkivet.*

Ejnar blev aldrig kaldt andet end "Ejnar i Skovgård". Han blev medlem af sognerådet i 1943 og var i mange år formand for vejudvalget. Han var også i bestyrelsen for sparekassen i en lang periode. Skovgård var med 81 tdr. land en af landsbyens rigtig store gårde, der var 3 karle og en pige ansat. "Et godt sted at være karl eller pige", fortæller flere samstemmende.

Da Anders "Trolld" i nabogården døde, købte Ejnar i Skovgaard gården og lagde jorden ind under Skovgaard. 1975 afhændede han Skovgård til sønnen Ivar, der flyttede ind på gården sammen med hustruen Anna-Grethe Kibsgaard.

Alle Ejnars og Ediths børn fik navnet Skovgaard som mellemnavn. Der var seks børn, født mellem 1933 og 1944. Den ældste, Jens, fik en gård ude ved Mørke. Tage Skovgaard, f. 1941, overtog som tidligere nævnt sin farbrors gård i Rostved – Tages søn Peter har senere opkøbt jorden fra Vestergård og fra flere af gårdene på Forpagtervejen og lagt det ind under den først opkøbte "Bachgården". Selv bor han i Korup.

Tærskning med lokomobil på Skovgaard, vist nok med Følle Andelstærskværk, der kom vidt omkring. Billedet kan være fra 1930'erne eller 40'erne. Egnsarkivet.

Efter Ivars overtagelse af Skovgaard flyttede Edith og Ejnar Jensen over i nabogården, Anders Trolds gård, som de havde købt tidligere. Ejnar Jensen døde i 1982.

Ivar Skovgaard har udvidet Skovgaard betydeligt, både med bygninger – ny moderne svinestald på den anden side landevejen – og med jord, og desuden er han vurderingsmand for kreditforeningen Nordea. Han har udstykket 3 grunde langs Gl. Hovedvej, hver på 3000 m². To af de tre huse er under opførelse, mens dette skrives i januar 2007.

MATR. NR. 5: TIDLIGERE "SKOVGAARDE"

havde jorden vest for nr. 4, men er i dag forsvundet. Kortet på side 14 fra 1876 giver forklaringen: på de gamle kort optræder to gårde sammenbyggede under navnet "Skovgaard". Der har altså oprindelig været en gård matr nr 4 og en gård matr nr 5, der har været sammenbyggede, og siden er smeltet sammen til én gård: Skovgård. Udstykninger fra den tidligere matr. nr. 5 er de fire parceller 5 f, h, n og o ude i "Bjergene": Feldbækvej 11 og Askedalsvej 1 B.

"BJERGENE", HUSMANDSLODDER MOD NORD

Yderst mod vest, grænsende op til Rostveds jorder, lå en del smålodder fra udskiftningens tid. Området blev kaldt "Bjergene", f.eks. var mælkeruten for Bjødstrup Mejeri derud kendt som "bjergruten". Det omfatter i dag adresserne Feldbækvej 5-11.

To af lodderne, matr. nr. 26 a, og matr. nr. 25 b, blev lagt sammen, og her opstod en lille ejendom, som **Dorthea og Mikkel Kristensen** havde i begyndelsen af 1900-tallet. De overtog senere Ravensborg ved Rostved, og endnu senere den gamle smedje i Rostved.

Ejendommen matr nr 25-26 på Bjødstrup Mark, ud mod Rostved. På billedet fra ca. 1910 ses ejerne Dothea og Mikkel Kristensen med børnene (fra højre) Kresten, Martin, Sigurd, Kirstine Marie, Marius og Julie ("Anna er vist i maven"). Bagest formodentlig en medhjælp. Egnsarkivet.

Det må være denne ejendom, August og Mette havde i 1940'erne og som Hanne og Ole Preuss har i dag. Ole har minkfarm, omkring 600 dyr, men er ved at takke af – Hanne gik på efterløn i 2005. Ejendommens adresse er i dag **Feldbækvej 5**.

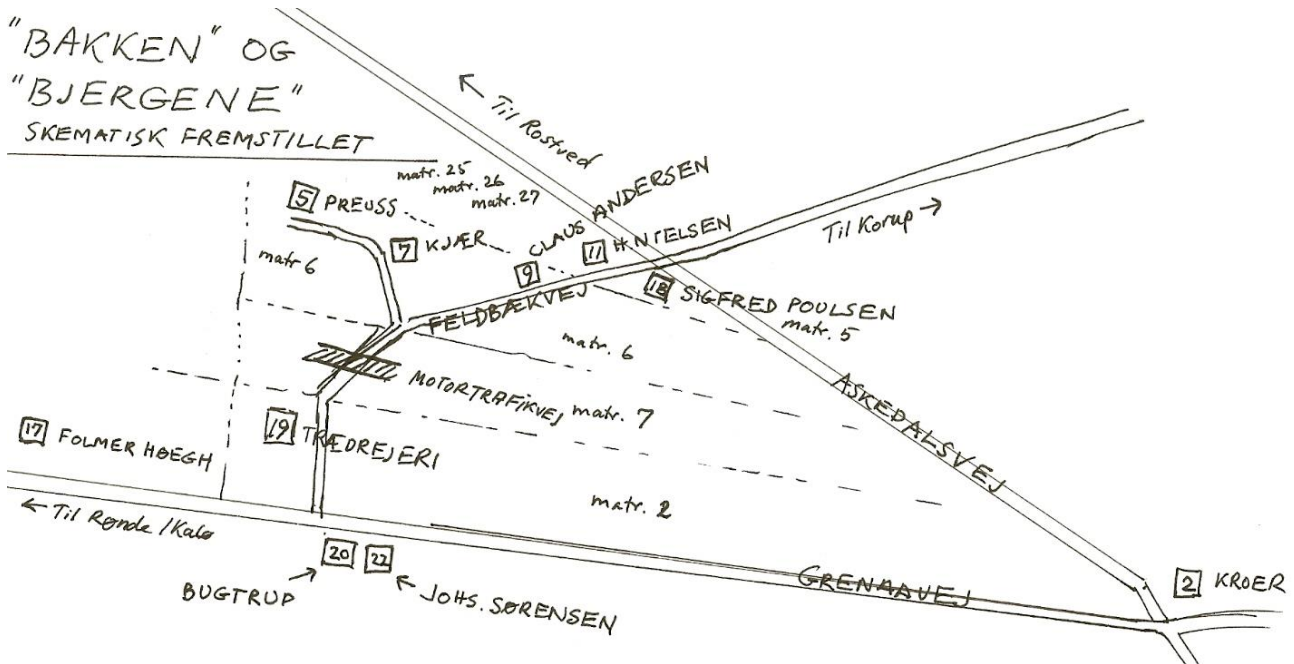
Naboejendommen **Feldbækvej 7** (bygninger opført 1890) havde Martin Meldgaard i 1940'erne og 50'erne. Til ejendommen hørte en jordlod, matr. nr. 20, nede ved landevejen. Den solgte Martin midt i 1960'erne til savskærer Chr. Nielsen og tømrer Hans Erik Clausen. Nielsen havde savskæreri nede ad Molsvej, Clausen havde tømrervirksomhed i Grenaaavej 4, hvor der var blevet for trangt. De to havde indtil motortrafikvejen kom imellem adresserne **Feldbækvej 1 og 3**.

Savskæreren trak sig ud af det, hvorimod Clausen etablerede sin tømrervirksomhed på Bjødstrup Bakke omkring 1967-68. Men han døde få år senere, var ikke fyldt 50. Enken Mie og sønnen Bertel Clausen skulle føre virksomheden videre, men det gik ikke efter forventningerne, og Bertel solgte til Skødstrup Trædrejeri (Ole og Leif Svenningsen) og rejste til Afrika. Han kom senere hjem igen og købte Følle gamle skole, senere Vagn Christiansens tømrervirksomhed, og driver nu en respekteret tømrervirksomhed fra Drosselvej i Rønde.

Bygningerne på Feldbækvej 7 med tilhørende 14-15 tdr. land blev solgt til Henning Kjær, der er pedel på Kalø Økologiske Landbrugsskole og desuden driver et enkeltmandsfirma med udlejning af erhvervsejendomme. Hustruen Ulla er køkkenleder på Europahøjskolen (2017: nu "Højskolen på Kalø") og Den økologiske Landbrugsskole på Kalø. Tilføjelse juni 2017: Henning og Ulla er nu på pension og har netop sat deres ejendom, der har et tilliggende på 14-15 tdr. land, til salg for 2,2 mill. kr, bolig 249 m², grund 61.729 m². Huset oplyses opført 1890. De vil flytte til Rønde. Henning driver stadigvæk biavl i stor skala og sælger bl. a. sin honning gennem Meny i Rønde.

Skødstrup Trædrejeri flyttede hele sin virksomhed ud på bakken omkring 1990. Virksomheden er nu en af Rønde Kommunes største arbejdspladser. Efter at motortrafikvejen er kommet imellem virksomheden og Ole Preuss's ejendom, har Skødstrup Trædrejeri fået adresse på **Grenaaavej**, nemlig nr. **19 C** (beboelsen har 19 B). Se også omtale under matr nr 2, side 49.

Ole Svenningsen har gjort en stor indsats som formand for den lokale lystfiskerforening, mens hustruen Lene har været med i politik og stillet op til kommunalvalg for Venstre, se under matr. nr. 2.

Bakken og Bjergene i skematisk fremstilling, de vigtigste matrikelskel markeret med punkterede linjer, de nederste ejendomme har adresse på Grenaavej (Trædrejeriet havde adresse på Feldbækvej indtil motortrafikvejen gennemskar og lukkede denne vej nord for drejeriet), de øverste har adresse på Feldbækvej, Sigfred Poulsen og Kroer på Askedalsvej. Kroer hører egentlig ikke til hverken Bakken eller Bjergene, men er medtaget for "landkendingens" skyld.

Næste ejendom **Feldbækvej 9** er et hus, der kun har en minimal jordlod omkring sig – matr. nr. 6 e og 6 f. Her boede i 1940'erne en skovarbejder Frits. Senere sygeplejerske Andersen, nu sønnen Claus Andersen.

Sidste ejendom med adressen **Feldbækvej 11** indehaves i dag af H. Nielsen. Ejendommen havde jord på begge sider af Feldbækvej og er udstykket fra matr nr 5's yderste mark.

Jorden syd for vejen solgtes i 1960'erne / 70'erne fra til en aftægtsejendom til Ejvind Berg og hustru fra Korup, og blev bygget af deres svigersøn, murermester Sigfred Poulsen. Men det endte med, at Sigfred Poulsen selv kom til at bo der, formodentlig i 1969, hvor Sigfred overtog Aksel Røndes murerforretning og giftede sig med Ellen. Sigfred døde i 2005, 70 år gammel.

Ejendommens adresse er **Askedalsvej 1 B**. Sigfreds søn Torben bor længere nede ad vejen og er autoriseret kloakmester, hjalp faderen med murerforretningen, men fik aldrig svendebrev, driver nu entreprenørvirksomhed med alt håndværk vedr. bygninger. Adressen er Feldbækvej 29, lige før indkørslen på Kolindvej og motortrafikvejens Taastrupkryds.

MATR. NR. 6: KIRSTEN OG NIELS TROLDS, "TROLDGÅRDEN", GL. HOVEDVEJ 15 ligger vest for det tidligere, nu forsvundne, matr. nr. 5. Adressen er Gl. Hovedvej 15, i dag Thors El (Marianne og Karl Aage Kannegaard).

Vi ved, at gården i 1860'erne ejedes af Anders Nielsen, og i begyndelsen af 1900-tallet af Niels Andersen, der efter datidens navneregler formodentlig har været Anders Nielsen søn.

Kirsten og Niels Trolld på "Troldgårdens" gårdsplads, med børn. Det er Kirsten i midten, Niels yderst til højre. Børnene er fra venstre: Anne Marie (døde 1941 af kræft), Kirstine (døde i 1920'erne af mæslinger eller skoldkopper), og mellem Kirsten og Niels: Martin. Forrest står yngste skud på stammen: Anders, der overtog gården efter forældrene. Billedet er taget år 1908, idet Anders "Trolld" (født år 1900) er otte år gammel. Bemærk møddingen, der efter tidens skik ligger midt på gårdspladsen. Stuehuset i baggrunden.

Kirsten og Niels Andersen blev aldrig kaldt andet end Kirsten og Niels Trolld. Navnet Trolld er ikke ukendt på egnen, f.eks. en lærer i Feldballe og Bjødstrups første skoleholder (begge begyndelsen af 1800-tallet). Flere lød navnet i Bjødstrup – det fulgte med slægten generation efter generation, selv om det ikke var et officielt navn. Det samme var tilfældet med navne som "Koch" og "Vinther".

Gården var langt op i 1900-tallet en pragtfuld gammel gård, hvor alt var, som det sikkert havde været i 100 år. Der var hvidskurede brædegulve i stuen og stenspikning i køkkenet. Stråtaget gik langt ned mod jorden. "Det var så spændende at besøge Trolden", husker købmandens datter Rigmor Jensen, der er født 1914, "så vi kom meget derovre som børn. Af og til fik vi lov at sove derovre, så lå vi hos datteren Anne Marie. Om morgenen fik vi davre, det var rugbrødsterninger i mælk. Ellers spiste man grød af samme fad, der blev stillet midt på bordet, og Trolden havde sin egen ske, der hang i en strop ned fra loftet. I køkkenet var der en vandrende, så spildevandet løb direkte ud i haven, og der stod et kæmpedejtrug midt i køkkenet og der var en stor muret bageovn". Se Rigmor Jensens stemningsrige beskrivelse af livet i den gamle gård i hendes erindringer i kap. 5, side 125-138. Se endvidere billede af folk fra "Troldgården" sidst i hæftet, side 149.

Ladegavlen ud mod vejen var lidt af et samlingssted for byens ungdom i 1920'erne og 30'erne. Der blev tærsket med plejl inde i laden. De unge spillede kegler, nogle kunne tage en harmonika med.

Kirsten Trolld var oprindelig en Hvid, og det betød, at hun regnedes for lidt "fin" på det. De havde fire børn, Anne Marie og Martin, der begge forblev ugift, Kirstine, der døde ung, samt Anders, der blev gift sent - som 38-årig - med datteren på nabogården Skovgård.

Anders Trolld, der var født 1900, overtog gården efter forældrene sidst i 1937. På dette tidspunkt havde Nationalmuseet købt hele den gamle gård og brugt tømmeret til opførelse af "Købmandsgården" i Den gamle By i Århus. Saltkarret fra Troldgården skal efter sigende stadigvæk kunne ses i kælderen under Købmandsgården.

Derfor måtte Anders Trolld i gang med en genopbygning. Først blev den nuværende lade bygget, det var i 1928, altså før gården formelt var overtaget, derefter fulgte stuehuset i 1938, mens sidste del af opbygningen skete så sent som i 1950'erne, hvor garage, hønsehus og grisestald blev bygget (nu gildesal).

Anders blev i 1938 gift med Dagmar, der som nævnt var datter fra Skovgaard, nabogården. Anders og Dagmar adopterede Kirsten, der blev gift med Karl Åge Hald fra Smouen. Kirsten Hald har leveret flere vigtige oplysninger til dette skrift, ligesom flere fotos er lånt af hende.

Anders Trolld var i bestyrelsen for Rønede og Omegns Sparekasse. Det betød, at han jævnligt kunne træffes bag skranken i sparekassen – det tog bestyrelsen sig nemlig af. Det samme gjaldt i øvrigt svogeren Ejnar Jensen på Skovgård – han var i bestyrelsen for sparekassen SDS.

Da Anders Trolds helbred svigtede, blev gården i 1971 solgt til Ejnar i Skovgaard fra nabogården Skovgård. Dagmar og Anders flyttede ind i aftægtshuset Gl. Hovedvej nr. 13, hvor Anders døde tre år senere, i 1974.

Ivar Skovgaard Jensen, der overtog Skovgård i 1975, lejede "Troldgårdens" bygninger ud. Stuehuset blev delt i to lejligheder. Senere har han solgt bygningerne til Thors El ved Karl Åge og Marianne Kannegaard, mens jorden er lagt ind under Skovgård. Marianne er laborant. Karl Åges mor bor i huset overfor, på den anden side vejen, Gl. Hovedvej 22, der dog mens dette skrives er til salg.

Niels Trolds mor Maren boede i aftægtshuset **Gl. Hovedvej 13**, der er bygget i 1868. Huset beskrives nærmere i næste kapitel, side 118.. "Maren bagte æbler på kakkelovnen til os børn", husker genboen købmandens børn.

Senere kom Martin, der var ugift, til at bo i huset. Martin drev lillebil-forretning herfra. Han havde ikke telefon, men købmanden boede jo lige over for og tog mod alle beskeder til ham. Købmandens børn løb utroligt meget telefonbud for folk, der var jo ikke nogen grund til, at andre i byen skulle have telefon, når der var en hos købmanden...

Martin spiste på gården hos Dagmar og broderen Anders. Aftægtshuset var delt i to lejligheder, Anne Marie boede i den vestre ende, men døde allerede 1942, hvorefter denne lejlighed lejedes ud til Marie Christensen.

Martin havde lejligheden i den østre ende. Han døde godt en halv snes år efter søsteren.

Da Anders som nævnt døde så kort efter at være flyttet til aftægtshuset (1974), kom Dagmar til at bo alene i huset i mange år. Huset er derfor almindeligt kendt som "Dagmars hus".

MATR. NR. 7: KATHRINE OG POUL / SINNET OG BØRGE, GL. HOVEDVEJ 11

Først i 1900-tallet boede Maren og Søren Jensen "Johnsen" i gården. De var blevet gift i 1882, og overtog vel gården ved samme lejlighed. Søren var bror til Mette Jensen på nabogården Skovgård. Han var født 1855 i Strands på Mols, og han blev gift med Maren Mikkelsen i Vistoft kirke.

1884 købte Maren og Søren en gammel lade fra Kalø og genopførte den ved gården – det er den nuværende længe ud mod vejen (dog siden forlænget mod øst med et vognskur), samt vestlængen. Søren Johnsen havde afleveringspligt i naturalier til Kalø, sikkert som afdrag på den gæld, hans forgænger havde fået ved at frikøbe gården fra Kalø.

Kathrine Jørgensen, født 1891

Datteren Ane Kathrine Johnsen var født i 1891. Hun blev gift med Poul Jørgensen, født 1887 som søn af gdr. Laust Jørgensen og Kathrine i Bjødstrup (må være Laurids Vinther Jørgensen, matr. nr. 16, se side 81). Poul og Kathrine overtog gården efter Maren og Søren i 1921. Til Maren og Søren's aftægt blev opført et nyt stuehus ud mod vejen, sammenbygget med det gamle. Derfor er der i dag to adresser på gården, nr. 11 A (det oprindelige stuehus, hvor Sinnet og Børge bor i dag) og **Gl. Hovedvej 11 B** (aftægtshuset, der nu er lejet ud).

Foruden aftægtshuset fik Maren og Søren overladt en længe i laden, så de kunne holde en kobbefår, en ko og en hest. Et ikke ualmindeligt arrangement dengang. Maren Johnsen døde i 1946, Søren var død nogle år tidligere. Herefter blev aftægtshuset lejet ud, indtil Kathrine Jørgensen flyttede ind i det.

Kathrine og Poul lod gårdens røde nordlænge med heste-, ko- og grisestalde bygge i 1939. Helt til 1940'erne var der storkerede på taget, og storken kom sikkert som amen i kirken hvert år. Det varede til der blev drænet i engene syd for byen.

Pouls bror var Per Vinther, der omkom ved brandulykken på Kærsgaards nabogård i 1928. En søster var Anna Møller, der var gift med Niels Møller på gården ude på Bjødstrupvej 6, matr nr 16.

Poul og Kathrine havde den ulykke, at deres børn døde spæde. Kun én datter overlevede, det var Anna Katrine, men hun døde 18 år gammel af en svulst i hjernen, i 1943. Det var en ubeskrivelig ulykke, som hele landsbyen tog del i. Poul Jørgensen døde året efter, i 1944, hvorefter Kathrine drev gården videre med hjælp af en bestyrer, Oskar Søndergaard. .

Gamle Maren Johnsen døde i 1946 – Søren var død nogle år tidligere. Herefter blev aftægtshuset lejet ud, men i 1952 flyttede Kathrine selv ind i det og overlod gården til de nuværende ejere Sinnet og Børge Jørgensen. Efter datteren Annas tidlige død var der ingen arvinger til at overtage gården, men i 1952 lykkedes det Kathrine at formå en brorsøn af Poul, Børge Jørgensen, til at komme og overtage gården, sammen med sin kone Sinnet. Sinnet kom fra Fyn, Børge fra Nimtofte. De to har gården endnu.

Da Sinnet og Børge overtog gården hørte der til den 30 tdr. land agerjord, samt en skovlod nede syd for Kærsgaard, samt en sandmark ned mod Egens enge. Sinnet og Børge opvarmede huset med træ

fra skovlodden og gør det stadigvæk. Sandmarken er plantet til med grantræer, og herfra får grundejerforeningen hvert år sit juletræ, der står uden for Sinnets og Børges hus – de får hvert år strømmen betalt af foreningen.

Sinnet og Børges gård, fra salgsannonce 2016. Nederst til venstre naboen, den gamle skole. Området bag skolen benyttes af Bjødstrup's borgere som "grønt område" og legeplads m. m.

Da Sinnet og Børge overtog gården, var der mund- og klovsyge, og det betød, at hele besætningen måtte ud. Derefter blev det aldrig til meget med køer – hvorimod man havde en del grise.

Sinnet og Børge lavede i en del år paller til mursten af grantræ fra sandmarken, og i mange år havde de også en ekstra indtægt ved at sælge påskeliljer til auktionen i Århus. "Da vi opdagede, at det gav mere end at have svinene, blev de sat ud", fortæller Børge. Men der var også ved at komme så store krav om gyllebeholdere m.v., at de to veg tilbage for investeringen. Det var i 1984.

Gårdens 30 tdr. land blev gennemskåret af motortrafikvejen i 1987, og efter et mageskifte, så gården fik jorden samlet på denne side af motortrafikvejen, købte Ivar Skovgaard jorden. Han havde i forvejen lejet jorden mellem Grenaavej og gården. Skoven og sandmarken har Sinnet og Børge stadigvæk, og herfra får de stadigvæk den brændsel, de skal bruge.

Kathrine boede i aftægtshuset til sin død i 1968. Derefter har huset været lejet ud til forskellige. Rikke og Lars Slengerich boede der i 6 år omkring år 2000. Her i 2006 bebos det af Nicki Jensen, der er 20 år gl. og arbejder med ventilation.

Tilføjelse sept. 2016: gården er nu til salg. Sinnet døde for nogle år siden, Børge er svagelig. Grund knap 6000 m², bolig knap 300 m², opført 1921, pris 750.000 kr. Billede fra salgsannoncen herunder:

Tilføjelse marts 2017: Børge nu også død, begge stuehuse er under renovering, males hvide.

MATR. NR. 8: ANTON NIELSENS, GL. HOVEDVEJ 2

Pudsigt nok kiler matr. nr. 2 sig ind mellem nr. 7 og 8. Men gård nr. 8's jordstribbe ligger altså syd for gård nr. 2's stribe.

Gård nr. 8 har i dag adressen Gl. Hovedvej 2. Men dens oprindelige placering er Gl. Hovedvej 14, det nuværende Alexanders hus (se billede til venstre). Den har været bygget sammen med nabogården matr nr 9, Gl. Hovedvej 16 (se kortet side 14), på samme måde som matr nr 4 og 5. Sammenbyggede gårde var ganske almindeligt.

Niels Foged og Frederik Legarth købte gården i 1912 af Niels Christian Nielsen Vinthers enke Ane Kirstine Hansen. Gården havde siden 1899

været lagt sammen med gården matr. nr. 16, der siden 1879 havde været ejet af Niels Chr. Vinther, så han har formodentlig købt matr. nr. 8 i 1899. Sammenlægningen af de to gårdes jord får de nye ejere ophævet straks efter købet. Niels Chr. Nielsen Vinther havde i 1907 solgt matr. nr. 16 til sønnen Rasmus Vinther, men han eller hans enke har åbenbart beholdt gård nr. 8.

De nye ejere var professionelle handelsmænd og ”gårdslagtere”. De udstykkede to husmandsbrug på hver 6 tdr. land fra gården, nemlig Grenaavej 20 og 22 på Bjødstrup Bakke (Bugtrup og Johs. Sørensens ejendomme). De udstykkede også en række byggegrunde langs Gl. Hovedvej (Gl. Hovedvej 4-12), herunder en grund til at opføre et missionshus (huset blev bygget 1916). Derefter solgte de bygningerne til gården, muligvis efter at have lejet dem ud i en periode, og endelig solgte de restjorden fra gården til Simon Simonsen, der var gift med Kirstine, en søster til Niels Møller, der overtog gården matr. nr. 16 i 1929.

Simonsen købte derefter nogle bygninger til en nabogård til Møllers – eller ifølge en anden efterretning: Kirstine fik nogle fag fra sin fødegård med som medgift. Af det opførte Simonsen en ny bygning på Gl. Hovedvej 2, hvor gården ligger nu. Det lå langt mere bekvemt for jorden end de gamle bygninger inde i byen. Der var beboelse i den ene ende af huset, avlsbygninger i den anden. Bygningen står der stadigvæk, nærmest stuehuset.

Derefter byggede Simonsens til i et par omgange, først en længe mod vest, og så i 1932 det nuværende stuehus. Den senere ejer Anton Nielsen kan fortælle, at han overtog lånet, der blev optaget ved den lejlighed, det var et 60-års lån på 3300 kr. til 3% rente...”Det var et flot hus”, fortæller Anton Nielsen, ”og vist nok det første hus, smed Kroer lagde centralvarme ind i. Det blev bygget af tømrer Andreas Hansen i Rostved”.

Simonsen var en dygtig landmand. Hans besætning var rigtig god, men især beundrede man hans flotte Oldenborg-hest, han havde byens absolut flotteste køretøj.

Simonsen ville gerne have en bil, men syntes ikke, han havde råd. Så aftalte han med smed Kroer, at han kunne ordne betalingen – i hvert fald delvis – ved at afgive et stykke jord til Kroer. Det blev til det lille hjørne matr nr 8v, som ligger på vestsiden af vejen, over for smedjen.

”Simon og hans kone var et par elskelige gamle mennesker”, husker Poul Bugtrup. ”Jeg gik meget på arbejde hos dem som knægt. De havde en søn Osvald, der var noget af en tusindkunstner. Han byggede en hytte med periskop op af taget, så han kunne sidde derinde og se, hvem der gik forbi på vejen udenfor.”

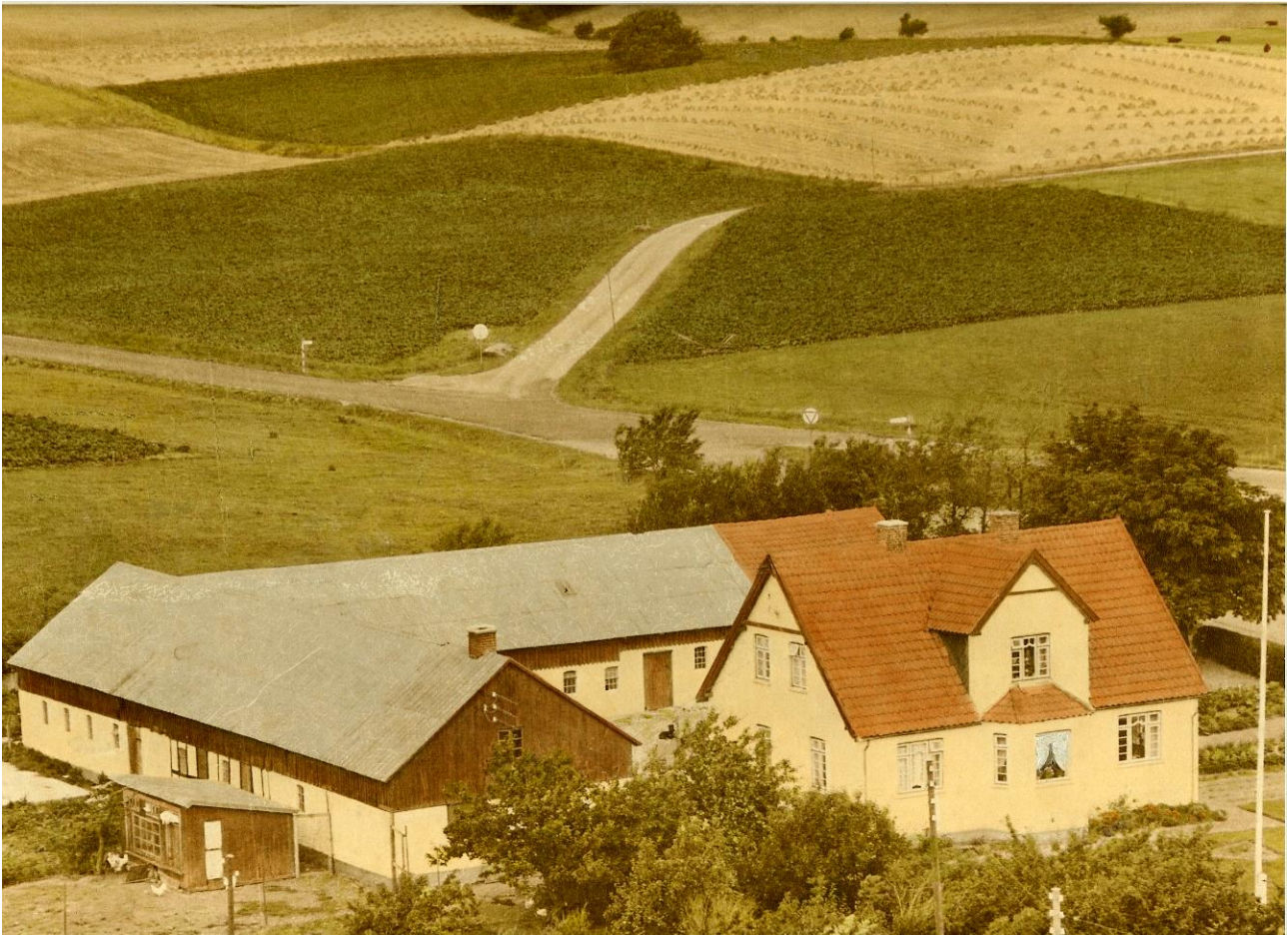
Simonsens kone døde, og efter det var det, som om Simonsen mistede gnisten, fortæller flere. Han solgte i 1954 til Valdemar Jensen, der efter halvandet år solgte videre til Anton Nielsen, i september 1955.

Derefter tilhørte gården i mange år Anton Nielsen, der var bror til Otto Nielsen, der var forpagter af Bjødstrupgården på Forpagtervej. På det tidspunkt hørte der 8 køer, et spand heste og nogle grise til gården. ”En rigtig god gård”, siger Anton Nielsen, ”med 18 tdr. land god jord, og så et efter datidens forhold stateligt stuehus”.

Anton Nielsen havde en fremtrædende position i Indre Mission i Bjødstrup og var formand for Indre Mission i Rønde i en lang årrække, da missionshuset i Bjødstrup var nedlagt i 1974.

Da Mathiesen i gården matr nr 9 (Gl Hovedvej 16) døde i 1966, købte Johs. Mikkelsen i matr nr 15 (Bjødstrupvej 10) og Anton Nielsen jorden i fællesskab – der blev 18 tdr. land til hver. ”Vi var tre, der sammen købte Mathiesens gård”, fortæller Anton Nielsen, ”og så fordelte vi det sådan, at Johs. Mikkelsen og jeg delte jorden, mens bygninger og jorden inde i byen gik til den tredje køber, chauffør Jens P. Rasmussen”.

Det gjorde det nødvendigt at skaffe mere plads, så Anton Nielsen udvidede i flere omgange, først med ny kostald i 1969, så ny lade i 1973-74, og endelig en stor ny svinestald i 1979. Ved den sidste lejlighed blev det meste af de gamle bygninger revet ned. Tilbage stod det gamle bindingsværkshus og stuehuset – samt de nye bygninger

Gården matr nr 8, Gl. Hovedvej 2, som den så ud ved Anton Niensens overtagelse af den i 1955. Foto lånt af Anton Nielsen. Bygningen til venstre er den først opførte, genopført af materialer fra en anden gård

Omkring 1975 købte Anton Nielsen et stykke eng i Korup Sø. Midt i 1980'erne forpagtede han naboen Aksel Helbos jord (matr nr 2, Hvidsminde, Gl. Hovedvej 1). Ti år senere, i 1996, købte han jorden.

Anton Nielsen satte kørerne ud midt i 1980'erne og satsede på svineproduktion. Kostalden blev bygget om til svinestald.

Anton Nielsen solgte gården til Steen Toftager fra Kærsgård i 2003 og flyttede til Rønne. Steen Toftager ville have svineproduktion, men for at det skulle kunne svare sig, måtte produktionen udvides, og det sagde kommunen nej til. Derefter solgte Toftager bygningerne til de nuværende ejere, Annette og Lennart Juul Steen. Jorden drives nu sammen med Kærsgårds jord. Læs om bygningernes brug i dag i kapitel 4 under Gl. Hovedvej 2, side 103.

--

Fra matr. nr. 8 udstykkede Foged og Legarth som nævnt to ejendomme, hver på ca. 6 tdr. land. Det var i 1916.

På begge udstykninger blev der opført nye bygninger på statslån, der var indført for at fremme etablering af husmandsbrug. Begge ligger på Bjødstrup Bakke over for trædrejeriet:

For det første **Ulrichsminde** med adressen Grenåvej 20, vest for "modergården". Gården blev grundlagt af Rudolf Mikkelsen, og blev for en stor del opført af genbrugsmaterialer. 1927 blev den overtaget af Vilhelm Ulrich (fra hvem gårdens navn stammer), og 1931 af Peter Bugtrup, der var født 1899 i Veggelslev og gift med Ellen, født Pedersen i 1911 i Skødstrup sogn. Der var fire børn i ægteskabet: Poul, Palle, Per og Knud.

Peter Bugtrup døde i 1977, hvorefter Ellen flyttede til Fr. Allé i Rønede.

Sønnen Palle Bugtrup, født 1936 på gården, overtog den efter faderen. Han lod gården stå tom de første syv år, da han havde "Mørke Auto" i Mørke. Palle Bugtrup ernærer sig stadigvæk som mekaniker, var oplært hos smed Kroer, naturligvis. Broderen Poul Bugtrup er bygmester i Skrejrup. Palle fortæller, at det var hans forfader, der stod for opførelsen af ejendommen i 1916, og da der skulle tjenes penge, blev den opført af billige genbrugsmaterialer. Så det var skæbnens ironi, at slægten selv senere kom til at bo der.

1948 opgives det, at der til ejendommen hører 6 tdr. land, og at der til den hører et stort hønsehold og dyrkning af havesager. Besætning to heste, fire køer, 5-6 svin³. Men samme år fik ejendommen ligesom de andre småbrug i området tillagt yderligere 6 tdr. land fra Kalø (ud for Forpagtervej), i forbindelse med "parteringen" af Kalø efter besættelsen.

Folmer Høgh på den anden side af vejen fik også tillagt 6 tdr. land fra Kalø, og dem købte Palle Bugtrup engang i 1990'erne, så ejendommen kom op på omkring 24 tdr. land.

--

For det andet **Johs. Sørensens ejendom**, Grenaavej 22. Denne ejendom fik efter Kaløs beslaglæggelse i 1945 tillagt 6 tdr. land fra Kalø, den østligste del af en stribe nord for landevejen, ud for Forpagtervej. Desuden hørte til ejendommen lidt eng og tørveskær nede i Korup sø.

Johannes Sørensen døde ved en tragisk trafikulykke i Bjødstrup i 1950, hvor han på cykel i strid blæst var på vej hjem fra købmand Jensen med varer. Blæsten fik tag i ham og han blæste ind foran en bil og blev dræbt.

Der var 7 børn i ægteskabet, 6 drenge og én pige – den sidste Martha gift Pedersen var telefonistinde i Rønede indtil centralen blev automatiseret sidst i 1960'erne⁴. Verner kom hjem og hjalp nogle år efter faderens død, derefter Preben, der senere overtog ejendommen.

Enken Kirstine Sørensen vandt ni år senere, i 1959, 250.000 kr. i præmieobligationslotteri, en ufattelig stor sum dengang. Efter gevinsten købte hun et fjernsynsapparat, men levede ellers videre

³ Randers Amt. Træk af amtets historie. Kulturhist. Forlag, Århus 1948.

⁴ Martha Pedersen døde november 2002, se nekrolog i Stiften 27. nov. 2002. Gift med landmand Anker Pedersen i 1938, ejendomme først på Mårup Mark, så Korup, hvor ægteparret fra midten af 1950'erne til 1982 drev minkfarm. De flyttede til Gyden i Rønede, hvor Anker Pedersen døde året efter i 1983. 1992 flyttede Martha til Vestre Fasanvej.

som før. Hun var på det tidspunkt 67 år gammel, og sønnen Preben og svigerdatteren Ella (der var søster til Alfred Nielsen "i Svinget"'s kone Britta) passede ejendommen.

Kirstine købte Gl. Hovedvej 17 af Ejnar i Skovgaard og tilbragte sin aftægt her. Huset blev købt med den klausul, at når Kirstine skulle derfra, skulle det gå tilbage til Ejnar i Skovgaard. Det gjorde det, og han solgte det derefter til Knud Jensen ("Køle-Knud"), der bor der i dag.

Preben forpagtede de sidste år jorden til ejendommen ud til højskoleforstander M. Kjær på Bjødstrup Nygaard – senere til dennes søn Lars Kjær.

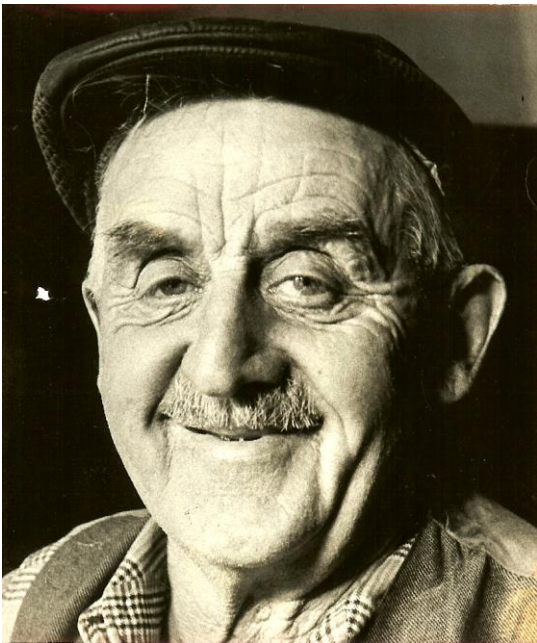
Preben døde i 1997, og Ella solgte gården et par år senere og flyttede til Ceresvej i Rønde, hvor hun stadigvæk bor. I dag bebos ejendommen på Bjødstrup Bakke ifølge vejviseren af Peter og Anne Søndergaard.

Se en skematisk fremstilling af de to bakkegårdes placering i forbindelse med omtalen af "Bjergene" (nord for bakken), under matr nr 5 B m.fl. på side 56.

MATR. NR. 9: MATHIESENS GÅRD, "KARENSDAL", GL. HOVEDVEJ 16

Matr. nr. 9 syd for nr. 8 har de tilhørende bygninger liggende inde i Bjødstrup by på adressen Gl. Hovedvej 16, over for Bøjstrups tidligere butik.

Gården har oprindeligt været bygget sammen med nabogården matr nr 8, Gl. Hovedvej 14 (se kort side 14). Tilbage af den flotte firlængede gård er nu kun stuehuset - til gengæld en pryd for byen.

Gården var i begyndelsen af 1900-tallet ejet af Niels Rasmussen. Hans datter Karen giftede sig med Thorvald Mathiesen, og de overtog gården engang i 1930'erne. Muligvis boede Mathiesen i nabohuset, stuehuset efter den gamle gård matr. nr. 8. Karen Mathiesen døde ret ung, så Mathiesen giftede sig anden gang, og kone nr. to hed pudsigt nok også Karen, så det var vel ganske naturligt, at Mathiesen kaldte sin gård "Karensdal" – men om det var efter første eller anden kone har ingen kunnet oplyse, og det var måske netop meningen.

Mathiesen havde nogle forbindelser til tyskerne under besættelsen, så han var i stand til at komme rundt til alle gårde og advare mod kommende tyske beslaglæggelser, da krigen lakkede mod enden. Derfor lykkedes det alle at få deres bedste heste jaget ud i engene og få gemt vogne og cykler væk, så der ikke var noget at hente, da tyskerne kom.

"Mathi`sen" / Mathiesen. Egnsarkivet.

Britta Nielsen tjente hos Mathiesens i 1953-55. "Det var mit held, at Mathiesen var lidt anderledes end de andre i Bjødstrup", fortæller hun. "Han var nok den eneste i Bjødstrup, der ikke havde fryseboks på mejeriet. Han havde det i stedet i Vrinneres. Og det var en kærkommen "fridag" for

mig, når jeg skulle hente eller bringe frysevarer så langt væk. Og i øvrigt blev det min skæbne, for ude på bakken på Bjødstrupvej traf jeg under sådan en tur Alfred, der lige var kommet hjem fra soldatertjeneste for at hjælpe sin mor på ejendommen Bjødstrupvej 5, og det var kærlighed ved første blik, og nu skal vi have guldbryllup til september...” - Tja, livet er fuld af tilfældigheder – til lykke herfra til Britta og Alfred....

Mathiesen var på mange måder lidt for sig selv. Han var også kendt som lokal vejrpofet, og regnedes for mere pålidelig i den henseende end de officielle vejrmedlinger.

Mathiesen døde ved en arbejdsulykke i Hornslet mellem jul og nytår i 1966, hvorefter Karen Mathiesen (enken) året efter solgte gården til Johs. Mikkelsen, Anton Nielsen og Jens P. Rasmussen i fællesskab. Jorden blev herefter delt mellem Anton Nielsen (matr nr 8) og Johs. Mikkelsen (matr nr 15), mens bygningerne og toften i byen blev overtaget af Jens Peter Rasmussen, der var chauffør ude på mejeriet. Han lod laden nedrive i 1970 og solgte så til Elin og Vagn Kjeldsen.

Karen Mathiesen – den første Karen

Bjødstrup kort efter århundredskiftet 1900, Mathiesens gård ses til højre. Til venstre ses Gl. Hovedvej nr. 3 og 7, derefter gadekæret, og bagest i billedet skolen.

Elin og Vagn væltede den gamle bindingsværkslænge i 1971 og ko- og svinestalden i 1987, hvor de i stedet byggede garage. Vagn var på et tidspunkt ude for en alvorlig trafikulykke inde ved vandtårnet på Randersvej i Århus, men kom over det. Kjeldsens solgte i 2006 og flyttede til Rønde. Se også i kap. 4 under Gl. Hovedvej 16, side 108.

MATR. NR. 10-13: UDFLYTTERGÅRDENE / FORPAGTERGÅRDENE

Matrikel nr. 10-13 blev ved udskiftningen flyttet uden for byen, ud i landsbymarkens vestligste ende. Det var praktisk taget ikke muligt at beholde alle 17 gårde inde i byen – ellers er der ingen tvivl om, at man helst havde villet det.

De fire udflyttergårde kom til at ligge på stribe fra nord til syd i Bjødstrupmarkens vestlige ende, ind mod Kaløskovene. De blev i slutningen af 1800-tallet, da Kalø solgte de øvrige Bjødstrup-gårde til selveje, inddraget af godset og gjort til forpagtergårde under Kalø. En lov sagde, at et gods havde lov til at inddrage én gård under godset for hver ni andre gårde, man solgte fra til selveje.

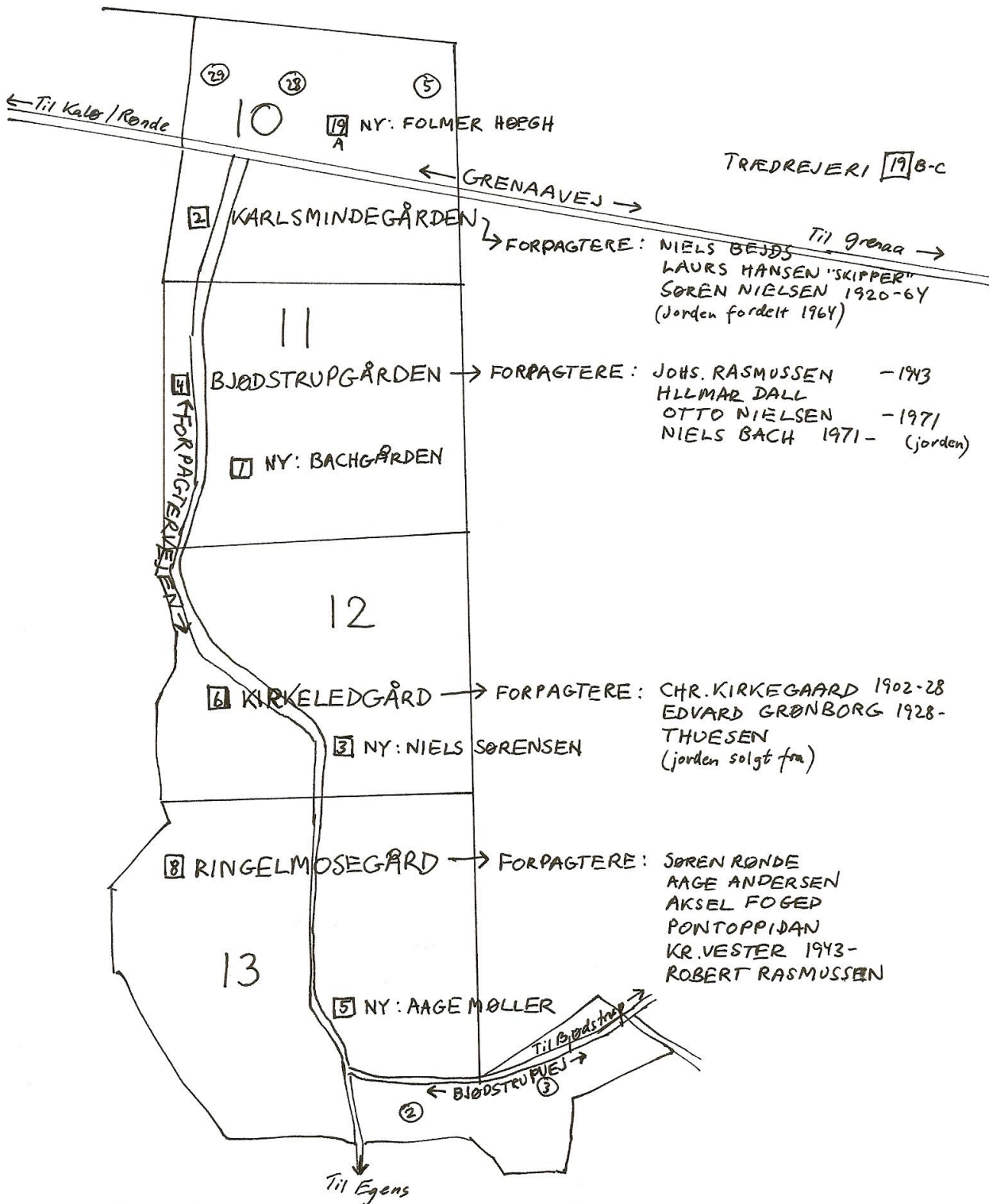
De fire forpagtergårde blev alle delt, da staten efter besættelsen overtog Kalø. Det var et led i det store politiske kompromis, at der skulle oprettes nye husmandsbrug af dele af Kalø, en indrømmelse til Det radikale Venstre. Ved forpagtergårdene skete det på den måde, at der på alle forpagtergårdene oprettedes et husmandsbrug af jorden øst for Forpagtervejen (Karlsmindegården dog: nord for landevejen). Da hele planen var realiseret i slutningen af 1950'erne, lå der foruden de fire gamle forpagtergårde vest for Forpagtervejen også tre nye husmandsbrug øst for Forpagtervejen og et (Folmer Høeghs) nord for Grenaavej – se kortet side 67. Om konfiskationen af Kalø efter krigen kan læses i Folk og Liv på Røndeegnen bind 11 (Frede Østergaard: ”Kalø konfiskeret!”).

Udviklingen i de følgende år gjorde, at alle disse brug var alt for små til at skaffe en familie et udkomme. I første omgang forsøgte man at reparere på det ved at den nye forpagter Thuesen på Kirkeledgård forpagtede det meste af jorden til de andre forpagtergårde vest for Forpagtervejen.

I de følgende år skete der sammenlægninger og opkøb, så al jorden på gårdene i dag ejes af større brug i nabolaget, især af Peter Skovgaard i Korup.

Staten har beholdt bygningerne til de to sydligste forpagtergårde og lejer dem ud til ansatte på DMU på Kalø, mens de to nordligste er solgt fra til andre ejere.

FORPAGTERGÅRDENE MATR. NR. 10-13
SKEMATISK FREMSTILLET

J ring ○ : jordstykker fordelt fra Kalø ved fordelingen efter 1945
 NY = de nye gårde oprettet ved fordelingen af Kalø's jorder efter 1945-
 [2] = GÅRD MED NUVÆRENDE ADRESSE (HUSNUMMER)

MATR. NR. 10: KARLSMINDEGÅRDEN, FORPAGTERVEJEN 2

Salgsannonce fra 2002 oplyser, at stuehus og vognporte er opført 1777 og lettere istandsat 1983.

Den første forpagter var Niels Bejds, hvorfor gården oprindeligt kaldtes ”Bejdsgården”. Af forpagtere derefter kendes Laus Hansen "Skipper", der skal have haft gården i en halv snes år. 1920 blev forpagtningen overtaget af Søren Nielsen, født 1895 i Rolsø. Hustruen Margrethe var født i Rostved i 1895 som datter af Petrea og Søren Svenningsen. Det oplyses, at Søren Nielsen har opsat alle de gamle kreaturhegn, der står omkring Kaløs hovedgårdsmarker – en svær opgave, da de gamle naturlige hegn var meget brede og for en stor del bestod af tjørn, så det var vanskeligt at komme ind til midten og fæstne pæl og tråd⁵. Det må være sket i 1920'erne.

1948 opgives det, at bygningerne er over 100 år gamle, arealet er 25 tdr. land, hvoraf 3 eng. Besætning 3 heste, 10 køer, 10 svin⁶.

1949 fordeltes en del af det konfiskerede Kaløs jorder mellem fire husmandsbrug (Niels Bach, Niels Sørensen, Aage Møller m.fl.), der blev på ca. 8 ha. hver. Det var så lidt, at da Søren Nielsens forpagtning af Karlsmindegården ophørte i 1964 blev dens jord delt op i fire lodder på hver 10-11 ha. til bortforpagtning til hver af de fire husmandsbrug. 1980 købte husmandsbrugene de godt 10

Karlsmindegården, fotograferet 1996 af Emmy og Aage Sørensen.

⁵ Folmer Lüttichaus afskedstale til Kaløs personale 30. sept. 1948, utrykt manuskript. Lüttichau oplyser også, at Kaløs ungkreaturer i en periode, formodentlig i 1920'erne, var opstaldet på Karlsmindegården og blev passet af Lass Sørensen og hustru Juliane – endvidere at Søren Nielsens gæstfrie forældre boede ”nede bag Moesbakfolden”.

⁶ Randers Amt, 1948.

ha. hver, mod at jagtretten forblev på godset. Herefter dannede Forpagtervejen i det store og hele skel mellem Kalø Gods og Bjødstrup-gårdene.⁷

Gårdens stuehus blev herefter beboet af medarbejdere på Vildtbiologisk Station og i nogle år forvalteren på hovedgården. I mange år boede Kruse her, efter at Humlegården ved indgangen til Hestehaveskoven, som han havde haft i forpagtning, blev beboet af den nye administrator på Kalø, Ole Olsen – det var i begyndelsen af 1980'erne. Kruse boede der til sin død i 1990'erne

Karlsmindegården blev i 2002 solgt sammen med Bjødstrupgården og Kaløs gamle kro i Rønde. I salgsannoncen oplyses det, at ejendommen på det tidspunkt er på 3,2 ha. og at bygningerne består af stuehus på 93 m² i bindingsværk og med eternittag, og to garager/vognporte i bindingsværk på 139 m². Stor lukket have, skønnet kontantpris 850.000 kr. Gården blev købt af Ole Veibæk og Helle Sørensen.

September 2008 er gården til salg for 4,2 mill. kr. – fra salgsannoncen: ”stuehuset er placeret midt på den dejlige grund, hvor de 27.380 kvm jord smukt omkranser huset”. Januar 2009 er prisen nedsat til knap 3 mill. kr.

MATR. NR. 11: BJØDSTRUPGÅRDEN, FORPAGTERVEJEN 4

I salgsannonce fra 2002 opgives det, at stuehuset på 139 m² er bygget i 1827 og gennemgribende istandsat i 1964. Ladebygningen på 125 m² er opført i 1938 og fremstår ligesom stuehuset i gule mursten med tegltag. Vognport er opført 1827.

Var oprindelig opdelt til to forpagtere, men fra 1915 kun til én. I 1920'erne nævnes Thomas Sørensen, der senere flyttede til Bjødstrup og omtales som en ”hædersmand”. Derefter fulgte Kjærsgaard og Thrane⁸. Gården var indtil 1943 forpagtet af Johannes Rasmussen, derefter af Hilmar Dall, der var født i 1914 og stammede fra Åbenrå. Hustruen Kitty, født Thomsen i 1919, stammede fra Kolding. Der var to børn i ægteskabet: Hans Hilmar og Vagn Erik.

Arealet opgives i 1948 til 55 tdr. land, heraf 2½ eng. Besætning 4 heste, 13 køer, 30-40 svin⁹.

⁷ O. Thygesen: Herregårdsliv på Kalø i et halvt århundrede, Si-Mi Tryk Rønne 1983, s. 196 og 200

⁸ Disse oplysninger er fra Lüttichaus afskedstale 1948, hvor han nævner, at der har været tre forpagtere af Bjødstrupgården i hans tid (1924-48): Thomas Sørensen, Kjærsgaard og Thrane. Dette passer imidlertid ikke med andre oplysninger, som også gengives herover om Johs. Rasmussen og Hilmar Dall. Jeg har ikke kunnet udrede disse modstridende oplysninger.

⁹ Randers Amt, 1948.

Bjødstrupgårdens stuehus, fotograferet 1996 af Emmy og Aage Sørensen.

Fhv. godsinspektør på Kalø, O. Thygesen, oplyser i sine erindringer¹⁰, at arealerne for de fire statshusmandsbrug på Kalø hver kun var på 8 ha i 1949, hvor Kaløs jord som konfiskeret blev fordelt af staten. Derfor fordeltes jorden fra Karlsmindegården i 1964, da Søren Nielsens forpagtning af den ophørte, mellem de fire brug. Der blev 10-11 ha. til hver. Det samme skete med Bjødstrupgården i 1971, hvor Otto Nielsens forpagtning af gården ophørte, blot sådan at Niels Bach fra Bachgården overfor forpagtede hele Bjødstrupgården mod at opgive sin lod i Karlsmindegården. Bjødstrupgårdens stuehus blev udlejet til Kalø Landboskole (den nuværende økologiske landbrugsskole på Kalø), der herefter benyttede den som lærerbolig. 1980 købte husmandsbrugene de indtil da forpagtede godt 10 ha. hver, men godset beholdt jagtretten. En jordarrondering gjorde, at Forpagtervejen kom til at danne skel mellem husmandsbrugene og godset, undtagen ved Ringelmosegården, hvor skellet kom til at gå lidt vest for vejen.

Bjødstrupgården blev i 2002 solgt af Miljøministeriet sammen med Karlsmindegården.

På et af de husmandsbrug, der oprettedes af forpagtergårdene efter at staten havde overtaget Kalø, opførte Niels Bach i 1957 sydøst for Bjødstrupgården **Bachgården**, Forpagtervejen 1. Sønnen Bjarne overtog efter faderen, det var vel sidst i 1980'erne. Bjarne Bach købte i 1994 jorden fra Tornlykkegård. Omkring år 2000 solgte han gården til Peter Skovgaard (Feldbækgård, Korup) og tog job som pedel ved Rønde skole. Da Bjødstrupgården stadigvæk var en Kaløgård, kunne Peter Skovgaard ikke få lov til at lægge gården sammen med Bachgården, som han tidligere havde købt, så Bjødstrupgården forblev en selvstændig gård, selv om jorden dyrkes sammen med Peter Skovgaards og hans far Tage Skovgaards andre gårde. På gården bor en bestyrer, der passer grisene.

¹⁰ O. Thygesen: Herregårdsliv på Kalø i et halvt Aarhundrede, Si-Mi Tryk Rønne 1983, s. 196 og 200

2002 satte Miljøministeriet som nævnt Bjødstrupgården til salg. I salgsannoncen fra 2002 opgives arealet på dette tidspunkt til 6,7 ha. Kontantprisen skønnes til 1.150.000 kr. Beboer er ifølge vejviseren 2007-08 E. Hansen.

I fhv. godsinspektør Engelbrekt Olsens erindringer, nedskrevet på pension i 1926 til baronesse Thyra von Jenisch, læses om en episode i 1860'erne, hvor Bjødstrupgården brændte:

Einige Jahre vor 1868 brannte der Pachthof „Bjödstrupgaard“. Mit diesem Brand folgt eine kleine Geschichte. Es war in diesen Jahren vieles Betteln bei den Türen, selbstverständlich auch auf Kalö, der ja durch seine Lage bei einen Hauptlandweg ein besonderes Opfer war.

Nachdem dass mein Vaterbruder einen Tag zufällig einen Bettler folgt, der vom Küchentür Kalös kam, sah er ihn einen Gegenstand in dem Weggraben zu werfen. Es zeigte sich zwei gute Butterbrote von Kalö zu sein. Carl Olsen wandte gleich um, ging in der Küche hinein und sprach aus, dass von jetzt war es mit solchen Gaben streng verboten.

Einige Zeit danach brennte „Bjödstrupgaard“. Ein Bettler wurde als Brandstifter angenommen, und im Brandverhör bekannte er. – Der Hargesvoght *1) fragt ihn ab sein Grund hierzu. Ja, das freie Leben war so beschwerlich, er wollte am liebsten ins Gefängnis. Der Hargesvoght fragt ihn, warum er eben diesen Hof wählte. „Ja“, antwortete der Mann, „ich hatte erst gedacht, dass es Kalö sein sollte, aber da ich da zwei gute Butterbrote bekam, meinte ich, dass es eine Schande sein würde.“ Als Carl Olsen nach Hause nach dem Brandverhör kam, gab er sofort dazu Order, dass die Bettler nicht nur zwei sondern sogar drei Butterbrote haben sollten.

Høst på Kirkeledgård omkring 1905-10. På aflæggeren Anton Pedersen, senere slagter i Følle, nr. fire fra venstre er Ane, som han senere blev gift med. Nr. to fra venstre er forpagter Kirkegaard. Bygningerne undtagen stuehuset er for længst nedrevet. Egnsarkivet.

MATR. NR. 12: KIRKELEDGÅRD, FORPAGTERVEJEN 6

Har navn efter, at den gamle kirkesti fra Bjødstrup gik i gårdens nordskel til kirkeleddet ind i skoven, der lå lige vest for gårdens bygninger. 1948 beskrives det, at gården har stuehus fra 1868,

lade 1916 og stalde fra 1941. Forpagter fra 1902 til 1928 var Chr. Kirkegaard, der tidligere havde været bestyrer på Kaløs mejeri og leder (fodermester) af besætningen på godset. Derefter fra 1928 til 1964 Edvard Grønberg, født 1901 i Dronninglund, gift med Esther, f. 1904, der stammede fra Tved (forældre Hanne og fisker Peter Johansen). Edvard Grønberg var i flere år medlem af Bregnet Menighedsråd og aktiv i Indre Mission. 3 børn i ægteskabet: Karen Margrethe f. 1929, Inger f. 1933, Alice f. 1936.

Kirkeledgårds oprindelige avlsbygninger var i bindingsværk. De blev nedrevet i 1930'erne og erstattet af røde teglstensbygninger. I 1948 opgives det¹¹, at arealet til gården er 44 tdr. land, heraf 2½ tdr. land eng. En del frøavl, især kløverfrø. Fire heste, 16 køer, 30 svin.

Seneste forpagter har været Thuesen, der nåede at have forpagtningen i 40 år. Han er nu på pension og boede i mange år i stuehuset, efter at jorden var solgt fra gården. Han opsagde lejemålet efteråret 2005. Der er kun stuehuset og et udhus tilbage, og de lejes stadigvæk ud af staten til biologer på DMU på Kalø.

Kirkeledgård, fotograferet 1996 af Emmy og Aage Sørensen. 2017 ses det i salgsannonce, at bygningerne til venstre er nedrevet.

Fra Kirkeledgård udstykkedes i 1950'erne en ejendom, der fik jorden øst for Forpagtervejen. Den ligger i svinget mod øst, har adressen **Forpagtervejen 3**, og blev udstykket til Niels Arne Sørensen. Inger og Niels Sørensen opførte omkring 1960 en statshusmandsejendom – den tilhørende jord var 14 tdr. land i alt, men i de følgende år købte de en del jord til, så arealet blev på 35 tdr. land.

¹¹ Randers Amt, 1948.

Niels Sørensen satte svinene ud omkring 2000 og havde derefter udelukkende planteavl. Han døde omkring 2002. Han var i en del år i bestyrelsen for den lokale husmandsforening, i bestyrelsen for svinekontrollforeningen, og i bestyrelsen for Grønfeld Sparekasse.

Efter Niels Sørensens død solgte enken jorden fra til Peter Skovgaard, Korup, mens bygningerne solgtes fra til anden side. Peter Skovgaard fik jorden lagt ind under Bachgården, som han tidligere havde købt. Den dyrkes nu i et dyrkningsfællesskab med faderen Tage Skovgaard i Rostved.

Udstykningen af ejendommen skete, da Grønborg holdt som forpagter på Kirkeledgård. Noget tyder på, at da staten havde konfiskeret Kalø, var man enig om, at de tre sydligste forpagtergårde alle skulle deles, så der oprettedes tre nye ejendomme af den jord, de havde øst for Forpagtervejen. Man har så realiseret planen, efterhånden som forpagterne på de gamle forpagtergårde holdt op.

Men konjunkturerne vendte, og det viste sig hurtigt, at Kirkeledgård efter udstykningen var for lille til at være bæredygtig. Man fandt derfor frem til den løsning, at gården foruden sin egen jord skulle forpagte jorden fra de andre tre gamle forpagtergårde vest for Forpagtervejen. Det er formodentlig sket samtidig med at Thuesen overtog forpagtningen, i midten af 1960'erne. Der var dog stadig en smule jord til Bjødstrupgården, da denne blev overtaget af Peter Skovgaard i 2002.

Marts 2017 er Forpagtervejen 6 til salg for 2,2 mill. kr. Grundareal 15.000 m², boligareal 184 m², bygningen opført 1777, ombygget 1965.

MATR. NR. 13: RINGELMOSEGÅRD, FORPAGTERVEJEN 8

Forpagtningen overtoges 1943 af Kr. Vester, der var søn af Kathrine og Thomas Vester på Eriksminde (Thomas Vester var søn af den indre-missionske handelsmand Kr. Vester. Thomas døde selv ganske ung af den spanske syge omkr. 1917 - før sønnen Kristian var født).

Af forpagtere før Kr. Vester kendes Søren Rønde, Aage Andersen, Aksel Foged og Pontoppidan, som Vester overtog fra. Vester var gift med Anna Marie f. Nørregaard i 1916. Hun stammede fra Kolt ved Hasselager. I slutningen af 1940'erne overtages forpagtningen af Inger Sofie ("Fie") og Robert Rasmussen. De overtog senere, i 1965, hans fødegård Mosegården ved Grønfeld, der omkring 1990 gik videre til sønnen Erik Rasmussen, mens Fie og Robert flyttede til Skolemærken 9 i Grønfeld på pension. Fie døde 2011, Robert i 2012¹².

Robert havde været på Ollerup Gymnastikhøjskole og virkede derfor som gymnastikinstruktør forskellige steder på egnen. Under besættelsen var han med i den våbenmodtagegruppe, der var dannet i Grønfeld. Våbnene blev nedkastet fra engelske fly om natten i Mols Bjerge. I en periode var han i bestyrelsen for landboforeningen og på et tidspunkt medlem af Ebeltøft Byråd for Venstre.

Inger Sofie Rasmussen var meget aktiv i Røndes foreningsliv, også i Grønfeld-årene: formand for Rønde og Omegns Husmoderforening, leder af Røndeegnens Aftenskole, formand for Rønde Havekreds, leder af Marthaskolen i Rønde, aktiv i Ældresagen i Rønde¹³.

¹² Nekrolog i Århus Stiftstidende 8. august 2012

¹³ Omtale i Århus Stiftstidende 24. aug. 2005 i anledning af Inger Sofie Rasmussens 90-års fødselsdag.

I 1948 var arealet 56 tdr. land, heraf fire eng. Der var en del frøavl. Besætningen var på fem heste, 20 køer og 30 svin. Ang. bygningerne meddeles det i 1948, at staldene er fra 1927, resten af bygningerne ældre.

Ringelmosegårds bygninger – der er kun stuehus og garage tilbage - er stadigvæk Kaløs og bebos af folk med tilknytning til DMU på Kalø. 1949-52 af Kaj Westerskov fra Vildtbiologisk Station¹⁴ og derefter formodentlig andre forskere fra stationen / DMU: En tid lejede Århus Universitet og Molslaboratoriet

Ringelmosegårds stuehus, fotograferet af Emmy og Aage Sørensen 1996.

kostalden til Skotsk Højlandskvæg, mens det var i karantæne, før det skulle videre til græsning i Mols Bjerge. I annonce august 2007 for udlejning af den ene af de to lejligheder, huset er opdelt i, opgives lejligheden til at være på 90 m², og den månedlige leje er 3500 kr.

I forbindelse med Kaløs konfiskation til staten oprettedes der et husmandsbrug af Ringelmosegårdens jord øst for Forpagtervej, med nuværende adresse **Forpagtervejen 5**. Den nye gård fik en lille stribe jord også vest for vejen, og senere lagdes endnu en stribe vest for vejen til. Det blev efter 1980 det eneste sted, hvor Forpagtervejen ikke kom til at danne skel mellem Kalø gods og husmandsbrugene¹⁵.

Oprettelsen af den nye ejendom er formodentlig sket samtidig med forpagterskiftet på Ringelmosegård fra Kr. Vester til Robert Rasmussen. **Åge Møller**, der var enkemand, havde ejendommen i mange år. Ingrid og Åge havde to børn. Ole blev læge på Fyn, mens Ulla i en årrække sammen med reklamekonsulent Børge Jensen ejede Adresseavisen. Da Åge Møller døde

¹⁴ Thygesen s. 207 m.

¹⁵ Thygesen s. 200 øv. Her nævnes ejerne af de tre nye statshusmandsbrug: Niels Bach, Niels Sørensen og Aage Møller, der hver får lov at købe godt 10 ha. de hidtil havde forpagtet. Jordkøb og arronderinger gik i orden ”undtagen for Åge Møllers vedkommende, hvor købet af engene endnu står hen i det uviste”.

for nylig, blev jorden købt af Peter Skovgaard, mens bygningerne solgtes til anden side. Peter Skovgaard lagde jorden ind under Bachgården, som han tidligere havde købt, og jorden dyrkes nu som Peter Skovgaards øvrige jord i et dyrkningsfællesskab med faderen Tage Skovgaard i Rostved.

Forpagtervejen 5, i 2005 til salg for 2,450 mill. kr. Jordtilliggende 1,5 ha., stuehus opført 1949.

MATR. NR. 14: KOKKEDALSGÅRDEN, BJØDSTRUPVEJ 27

Vi skal nu tilbage til landsbyen, efter at have været omkring de fire udflyttergårde - senere forpagtergårde. Matr. nr. 14 ligger syd for matr. nr. 3 og kendes som Kokkedalsgården. Kokkedal er almindeligvis navnet på en dal med mange kokke – af urhøns, fasaner m.v. Gården kan have fået navn efter stedet, hvorefter navnet fulgte beboerne, der altid blev kaldt Koch.

I begyndelsen af 1900-tallet havde Dora Marie og Peter Koch Rasmussen gården, men de gik ned med den i 1913. Gården blev købt af de tre store handelsmænd Fr. Legarth, Niels Foged og Marinus Sørensen i fællesskab. Peter og Dora Marie Rasmussen kom til at bo til leje i stuehuset til gården matr. nr. 8 på Gl. Hovedvej 14, som Niels Foged og Legarth lige havde købt, se side 60 ff. De nye ejere lod jorden på østsiden af Bjødstrupvej udstykke til en selvstændig matrikel 14 e, som dog aldrig blev bebygget. Gården blev solgt videre til Niels Thygesen, hvis sønnesøn Lars Thygesen har den i dag.

Peter og Dora Marie var barnløse, men i 1894 adopterede de Kirstine, der vist nok var af velhavende familie, men hendes mor havde fået hende uden for ægteskab og havde derfor bortadopteret hende som et-årig. Moderen genoptog forbindelsen med hende omkring 1940.

Kirstine Koch fik en spændende livsskæbne. Hun nåede at blive 102 år gammel og var i flere år Rønne Kommunes ældste borger.

Hun giftede sig i 1913 med murer Karl Koch (han fik muligvis tilnavnet gennem hende? Det rigtige navn var Andersen). Efter at Kokkedalsgården var gået tabt, boede Kirstine og Karl til leje

forskellige steder i Bjødstrup, vist nok i første omgang i Gl. Hovedvej 14, hvor Kirstines forældre boede i den ene ende, de unge i den anden. Senere i det stråttækte hus (nu nedrevet) bag Gl. Hovedvej 7, indtil Karl byggede eget hus i 1926 på Gl. Hovedvej 24. Fire år senere byggede han nabohuset Gl. Hovedvej 22, og de flyttede derover.

Kirstine Koch Andersen fejrer sin 100-års fødselsdag på Rønde Plejehjem i 1993. Borgmesteren overrækker en kommunal sammenplantning, mens fire af Kirstines sønner ser til – det er fra venstre Søren Peter på 80 år, Egon på 69, Svend Åge 73, og yderst til højre 74-årige Sigvald Koch Andersen, der blev boende i Bjødstrup som chauffør på mejeriet. Egnsarkivet.

Men Karl havde forbygget sig, krisen i 30'erne kom til, og Kirstine og Karl måtte sælge huset i 1932 og måtte igen ud og bo til leje forskellige steder. 1940 købte de det gamle bindingsværkshus, som Kirstines plejeforældre havde boet i (nu Alexanders hus), Gl. Hovedvej 14.

Kirstine og Karl fik ni børn. Karl arbejdede dels selvstændigt, men var også i mange år ansat ved murermester Lundahl Rasmussen i Rønne. Kirstine tog forskellige rengøringsjobs, bl. a. gjorde hun rent på skolen i 36 år, til den lukkede i 1969.

Karl Koch døde i 1962, men Kirstine blev boende i huset til 1983, hvor hun flyttede ned på Kalø Vig Hvilehjem. I de mellemliggende 20 år imponerede hun alt og alle ved nærmest at rejse verden rundt – hun var i Indien, Rusland, Sri Lanka, og sin 80-års fødselsdag fejrede hun med at stå ved foden af pyramiderne i Ægypten. Hun blev også et trofast medlem af Hyggeklubben i Rønne.

Efter Kalø Vig Hvilehjems nedlæggelse i 1989-90 flyttede Kirstine Koch på Rønde Plejehjem, og her kunne hun i 1993 fejre sin 100-års fødselsdag. På dette tidspunkt levede 6 af de 9 børn endnu, og Kirstine havde fået 13 børnebørn og 14 oldebørn.

Om sønnen Sigvald Koch Andersen kan læses under Bjødstrupvej 15 i kap. 4, side 101.

Det uofficielle navn Koch fulgte de tidligere beboere ind til byen, og overførtes altså ikke til de nye indehavere af gården. Oven i købet ser det ud til, at man kunne ”gifte sig til” navnet, for Karl Koch må have overtaget det ved at gifte sig med Kirstine Koch.

Efter at familien Koch havde forladt Kokkedalsgården, blev den som nævnt købt af Niels Thygesen. Hans sønner hjalp til, og de byggede i 1930'erne et stort hønsehus og begyndte med hønsehold.

Sønnen Sigvald Thygesen, gift med Elise, blev bestyrer på gården lige efter krigen og overtog den i 1946-47. Der fortsattes med stort hønsehold. Sigvald døde 1982, Elise i 2002. Først i 1990'erne flyttede hun til en beskyttet bolig i Rønde, de sidste to år på plejehjem¹⁶.

Elises og Sigvalds søn Lars Thygesen havde forinden overtaget gården i 1974. Han købte 6½ ha. jord til fra ejendommen Bjødstrupvej 7, se denne, og drev gården med den oprindelige jord og det tilkøbte. Han opgav hønseholdet i 1997.

Lars var aktiv i Rønde Hallens repræsentantskab og bestyrelse, og næstformand i Rønde Idrætscenter, i mere end en snes år, og ved siden af landbruget drev han også en del entreprenørvirksomhed. Han døde som 64-årig i januar 2009.

Lars blev i 1970 gift med Karin, der er børnehaveklasseleder på Ugelbølle skole. De flyttede ind i den ene ende af stuehuset på gården. Da de overtog gården, byggede de et parcelhus ved siden af, hvor de har boet siden. Fru Thygesen blev boende i gårdens stuehus.

Fra gården er udstykket jord til **Bjødstrupvej 13 og 15**, der begge ligger ud til Bjødstrupvej. Bjødstrupvej 13 bebos i dag af Grethe Kristensen. Sigvald og Lilly Koch boede i det røde hus Bjødstrupvej 15, som de selv lod bygge i 1950'erne, på de dengang tilbudte billige arbejderstatslån. Sigvalds far var murer Karl Koch. Sigvald gik meget nede på Kærsgård og hos Jens Foged i hans gartneri, derefter på Bjødstrup Mejeri, hvorfra han i en menneskealder kørte ud med den kendte Bjødstrup Is. Se nærmere omtale i kap. 4, side 101, under Bjødstrupvej 15.

For nylig er der desuden bygget et nyt træhus ved siden af gården, med adressen **Bjødstrupvej 17**. Mellem dette hus og Karin og Lars Thygesens hus er der planer om endnu en udstykning, der vil få nummeret **Bjødstrupvej 19**. Karin og Lars's hus er **nr. 21**.

Mellem Karin og Lars's hus og gården er der på sigt planer om endnu to udstykninger, der vil få adresserne **Bjødstrupvej 23 og 25**. Det er forklaringen på, at gårdens adresse nu er **Bjødstrupvej 27** (tidligere havde gården nr. 21, Karin og Lars's hus nr. 17).

¹⁶ Nekrolog i Stiften 29. nov. 2002, navnet opgives her til Elisa Bryder Thygesen. Elisa blev 89 år gammel.

Det siges, at der tidligere skal have ligget en ejendom mere ude af Kladderhøjvej, måske opført på den vestligste ende af matr. nr. 14's jord, måske på en af de to husmandslodder fra udskiftningen – se matrikelkortet på side 92.

MATR. NR. 15: VESTERGÅRD, BJØDSTRUPVEJ 10

Matr. nr. 15 finder vi syd for nr. 14. Gården er kendt som Bjødstrup Vestergård. Den har i dag adressen Bjødstrupvej 10. Omkring århundredskiftet 1900 var den ejet af M. Laursen, hvis hustru Trine var en søster til Niels Foged. Hendes mand døde pludselig, han var gået ned til smed Karl Mogensen og sad i køkkenet og fik en tår kaffe, da han pludselig faldt død om, formodentlig ved et hjerteslag.

Frederik Mikkelsen og hustru Marie, ved deres diamantbryllup i 1962. Egnsarkivet.

Trine solgte så i 1923 gården til handelsmanden Frederik Legarth, der solgte den videre til Frederik Mikkelsen, der havde været sadelmager i Rønne, men siden havde købt Bjødstrupvej 7. Hun blev herefter husbestyrerinde hos Jens Koch på bakken ude mellem Bjødstrup og Rostved. Efter Frederik Mikkelsen overtog sønnen Johs. Mikkelsen gården, og efter hans død drev to sønner gården videre i et par år. Den ene er borgmester Erik Kirkegaard Mikkelsen i Mariager, som jeg har fået til at give et rids over faderens og bedstefaderens virke på Vestergård. Kirkegaard Mikkelsen fortæller:

"Min bedstefar Frederik Mikkelsen var uddannet sadelmager og drev forretning i Rønne, og jeg mener det var hvor slagter Krogh senere fik forretning.

Bedstefar Frederik ophørte med at drive sadelmagerforretning på grund af sygdom, idet han fik konstateret kræft (sådan hed det sikkert ikke den gang), men han fik opereret noget af mavesækken væk. Lægerne frarådede ham stillesiddende arbejde, og derfor solgtes forretningen. Det var i 1910.

Bedstefar var født den 1. maj 1878, og han døde i 1964. Bedstemor, Marie, der stammede fra Samsø, døde samme år, blot nogle måneder senere. Frederik deltog ivrigt i den offentlige debat, og var medlem af Sognerådet (årstal og periode kender jeg ikke).

Efter at have afhændet forretningen købtes ejendommen Bjødstrupvej 7 (den hvor Ane og Andreas Rasmussen senere boede). Jeg er ikke bekendt med, at han drev sadelmagerforretning fra Bjødstrup, men jeg husker tydeligt, at han hjalp mor med at sy vores tøj. Det var han god til.

Da sønnen Johannes havde afsluttet sin landmandsuddannelse med landbrugsskoleophold købtes Bjødstrup Vestergaard i 1923. Gårdens stuehus var forholdsvis nyt, fra 1903, samme år som min far Johannes var født – far sagde altid, at han og huset var lige gamle. Ved sit giftermål i 1940 med

sygeplejerske Gudrun Kirkegaard (datter af forpagter af Kirkeledgaard, Christian Kirkegaard, der også var mejeribestyrer på Kalø) overtog de Vestergård, og samme år byggedes aftægtshuset Bjødstrupvej 8 til Marie og Frederik Mikkelsen.

I 1967 tilkøbtes 18 tdl. fra naboejendommen i forbindelse med Thorvald Mathiesens død. Hans ejendom blev nedlagt, idet jorden deltes mellem Anton Nielsen og Johannes Mikkelsen. Bygningerne til Mathiesens gård solgtes til Jens Peter Rasmussen, der var chauffør på Bjødstrup Mejeri, og som ved siden af drev ornecentral.

Johannes Mikkelsen døde i 2001 i en alder af 97 år (mor døde i 1987), og han drev således gården fra 1923 og til sin død (husk bedstefar var ikke landmand).

I modsætning til bedstefar ønskede far ikke at blande sig i den offentlige debat. Dermed ikke sagt, at han ikke havde nogen mening. Det havde han, og den kom også frem, men ikke i form af offentlig debat. Far og mor var med i Indre Missions samfund, og var med til at passe missionshuset i Bjødstrup, men just nogen særlig fremtrædende rolle havde han vel næppe. Jeg vil betegne dem som solide støtter og brugere af huset og kirken. Hjemme har vi aldrig udført markarbejde om søndagen, ej heller i høsten.

Gudrun og Johannes Mikkelsen fik tre sønner. Den ældste Frede (bor i Søften ved Hinnerup, og er uddannet telemontør), og tvillingerne Bent og Erik. Bent driver en landbrugsmaskinvirksomhed i Skive, og Erik er uddannet politimand og gennem ni år borgmester i Mariager. I fællesskab drev vi gården frem til og med høsten 2003, hvor vi solgte til Peter Skovgaard".

Peter Skovgaard driver jorden sammen med Bachgården på Forpagtervej og i øvrigt i et dyrkningsfællesskab med faderen Tage Skovgaard i Rostved. Peter selv bor i den tidligere Gunni Vases gård i Korup, Feldbækgård, der er den første gård, han købte.

Bygningerne blev solgt fra til Birgitte og Christian Svendsen, der har firmaet Nobe Import. De flyttede dertil i 2004. Firmaet importerer søm, skruer mv. Christian Svendsen er med i Bjødstrup Grundejer- og Beboerforenings bestyrelse.

Efterskrift 2009: efter kommunesammenlægningen 2007 blev Erik Kirkegård Mikkelsen formand for skole og kulturudvalget i den nye Mariagerfjord Kommune. Han meldte sig i foråret 2009 ud af Det konservative Folkeparti, i utilfredshed med partiets opstillingsliste til det kommende kommunalvalg i november 2009, og fortsatte i byrådet som løsgænger.

--

Det var Vestergårds nyere historie. Men takket være oplysninger fra Stefan Heilskov-Rousing, der har forsket i Laursen-slægtens historie, er det muligt at føre gårdens historie tilbage til 1700-tallet:

Gården var en fæstegård under Kalø, og den første fæster, vi kender med sikkerhed, er Mads Sørensen Foged. Men Stefan Heilskov-Rousing har en nogenlunde sikker formodning om, at fæsteren før ham var Peder Foged. Mads Sørensen Foged var første gang gift med Karen Pedersdatter Foged, der var datter af en Peder Foged, og formodningen er, at Mads Sørensen Foged har overtaget gården efter svigerfaderen.

Ved den første folketælling i 1787 møder vi på gården 34-årige Mads Sørensen Foged, gift med 32-årige Karen Pedersdatter. De har to piger, Kirsten på 4 år og Maren på et år, og til hjælp har de tjenestekarlen Lars Christensen på 20 år, og tjenestedrengen Søren Larsen på 12 år. De har desuden Karens 64-årige moder Dorte Nielsdatter boende hos sig på aftægt.

Ved næste folketælling i 1801 er Mads Sørensen naturligt nok opført med en alder på 47 år, men han har i mellemtiden fået ny kone, nemlig 31-årige Ane Rasmusdatter. Vi kan gætte på, at første kone er død i barselseng – det var dengang alt for almindeligt. Kirsten og Maren fra første ægteskab bor stadigvæk på gården, og nu meldes det, at Kirsten er stum. Hun er nu 18 år gammel, mens Maren er 15.

Desuden har Mads og den nye kone Ane tre piger sammen: Karen på 7, Mette på 5 og Mette Kirstine på 2. Der er også nu to karle på gården: 23-årige Bendix Nielsen og 16-årige Jacob Pedersen.

1803 dør Mads Sørensen Foged, 49 år gammel. Fæstet overtages derefter af Jens Nielsen Ebbesen, der efter forgængerens kaldes Jens Foged.

Vi møder den nye familie i næste folketælling i 1835: Jens Nielsen Foged er nu allerede en ældre mand på 67 år, hans kone Ane Rasmusdatter (samme navn som forgængerens kone, men det må være en tilfældighed) er 63 år gammel. De har deres ugifte søn Mads Jensen boende hos sig, og vi kan gætte på, at han reelt bestyrer gården for dem. Desuden bor deres 26-årige ugifte datter Mette Marie hos dem, ligesom 7-årige Søren Sørensen bor der – han opføres som ”husfaderens dattersøn, der af ham opdrages”. Vi kan igen gætte ud fra datidens normale forhold: datteren kan være af Jens’ første ægteskab, ellers havde der vel ikke stået ”husfaderens dattersøn”, og denne datter kan have fået Søren uden for ægteskab, eller hun kan være død.

Også nu er der to tjenestefolk på gården, men det er nu en karl og en pige: 19-årige Jens Pedersen og 18-årige Inger Kirstine Pedersdatter.

Ved den følgende folketælling i 1845 er Jens Nielsen Foged død, og konen Ane Rasmusdatter sidder tilbage på gården som enke. Sønnen Mads Jensen Foged, nu 43 år gammel, bor stadigvæk på gården, og nu melder folketællingen, at han ”bestyrer gården for sin moder”. Han har i mellemtiden giftet sig med Mette Sørensdatter, 38 år gammel, der stammer fra Thorsager sogn. De har en 10-årig datter Ane Marie.

Der er stadigvæk en karl og en pige på gården, det er nu 27-årige Peder Rasmussen fra Nødager sogn, og 34-årige Mette Marie Jensdatter fra Albøge sogn.

Mads Jensen Foged, sønnen, overtager gården i fæste 1846.

Efter Mads Jensen Foged overtager svigersønnen Laurs Frandsen (født 1826 i Grundfør) gården – så formodentlig har ægteparret ikke fået andre børn end Ane Marie. Laurs Frandsen frikøber gården fra Kalø i 1873.

Efter Laurs Frandsens død sælger enken Ane Marie Madsdatter i 1892 gården til sønnen Martin Laursen og går på aftægt. Martin Laursen skulle samtidig udstede en obligation til sine brødre Karl Anton Laursen og Frands Peder Laursen på i alt 7000 kr. Martin Laursen giftede sig med Trine Foged fra nabogården Kærsgård – Trine Laursen var altså Niels Fogeds søster. Og dermed er vi tilbage, hvor vi begyndte gårdens ”moderne” historie på side 76.

1903 bygger Martin Laursen nyt stuehus til Vestergård. Han siges at være meget gældstynget og begynder at sælge ud af gårdens tilliggende.

1903 køber broderen Frands Peder Laursen parcellerne 15 b og 15 c. På disse parceller grundlægges året efter et statshusmandsbrug – det er det nuværende Bjødstrupvej 5, Tornlykkegård, se side 80. 1910 køber broderen yderligere en parcel, nr. 15 d.

1910 sælger Martin Laursen desuden en parcel nr 15 e og 15 f til sadelmager Frederik Mikkelsen, der på stedet opfører endnu et statshusmandsbrug. Det er det nuværende Bjødstrupvej 7, se side 80. Det er Frederik Mikkelsen, der senere – i 1923 – køber Vestergård – se ovenfor side 76..

1916 udstykkes endnu en parcel til et statshusmandsbrug, nr 15 g, til Magnus Nielsen Feldballe – nuværende adresse Bjødstrupvej 9 A. Og samtidig sælges endnu en parcel til Frederik Mikkelsen.

Efter alle disse frasalg er Martin Laursens gård kun på godt 6 skæpper hartkorn, men samme år 1916 køber han en parcel af svogeren Niels Foged – han havde også købt forskellige andre småparceller, herunder tre i Rostved.

Men 1923 sælger Martin Laursen gården til den store indre-missionske handelsmand Frederik Legarth i Rønde. Herefter sælger Frederik Legarth gården til Frederik Mikkelsen, der til gengæld året efter sælger sit husmandsbrug (nuværende Bjødstrupvej 7, se side 80) til Martin Laursens datter Anna Petrea Laursen. Det kan tyde på, at Frederik Mikkelsen er blevet boende på husmandsbruget til 1924, og først er flyttet til Vestergård efter Martin Laursens død i januar 1924.

Martin Laursens ældste søn Laurits Laursen rejste til USA efter at faderen havde solgt gården. En anden søn Jens Foged Laursen fulgte efter i 1928-29.

Datteren Anna Petrea Laursen havde Frederik Mikkelsens tidligere husmandsbrug til 1927.

Martin Laursens enke Trine Laursen blev husholderske for Jens Koch og flyttede senere med ham til et hus i Følle, hvor et barnebarn Else (gift med Maltha) i øvrigt senere har boet. Trine døde på plejehjemmet Fredensbo i Ommestrup i 1959.

Ovennævnte Frands Peder Laursens søn Rasmus Laursen (født 1901) skal have været den første af Laursen-familien, der emigrerede til USA. Af fætre og kusiner endte de med at være Rasmus Laursen, Laurits Laursen, Jens Foged Laursen, Niels Edvard Foged, Dora Foged (gift Søe), samt Peder og Clara Foged i USA.

--

Huset **Bjødstrupvej 8** er bygget 1940 som aftægtshus til Vestergård. Her boede Frederik Mikkelsen og hans hustru på aftægt, da Johannes og Gudrun overtog gården. Johannes selv ønskede derimod ikke at flytte derover, da han blev gammel – han blev boende på gården. Aftægtshuset blev lejet ud, senere solgt fra gården, beboer i dag er Lene Bachmann, der er ansat i Djurslands Erhvervs Råd i Stabrand.

Ejendommen **Bjødstrupvej 9 A** er udstykket fra Vestergård i 1910 (efter andre efterretninger: 1916) af Martin Laursen. Første kendte ejer er Magnus Nielsen Feldballe. Senere boede her Ane og Andreas Rasmussen, hvis datter Sigrid var gift med Søren Peter Jensen. Datteren og svigersønnen boede som lejere hos Hans Ejlersen i naboejendommen Bjødstrupvej 7.

I 1953 overtog Sigrid og Søren Peter landbruget på Bjødstrupvej 9 A, mens Ane og Andreas flyttede ind i deres tidligere lejlighed i Bjødstrupvej 7. I nr. 9 A drev de et mindre traditionelt landbrug. En søn Bruno Pramgaard bor i Rønede og har et rengøringsfirma. Døtrene Ulla og Hanne bor i hhv. Hinnerup og Studstrup.

Sigrid og Søren Peter solgte ejendommen i 1985 og flyttede til Juelsmindeparken i Rønede, hvor Sigrid døde i 1997.

Ejendommen blev købt af Lisbeth og Bjarne Frederiksen. Bjarne er udlært maskinsmed og arbejdede hos Per Årsleff. I nogle år forsøgte Lisbeth og Bjarne sig med frilandsgartneri på ejendommen. For 2-3 år siden begyndte Bjarne egen smedevirksomhed og har nu på ejendommen etableret ”Bjødstrup Smede- og Maskinværksted”. For nylig blev der ansat en medhjælp i firmaet.

--

Bjødstrupvej 7 er også udstykket fra Vestergaard i 1910. Som nævnt ovenfor blev den solgt fra af Martin Laursen på Vestergård til sadelmager Frederik Mikkelsen. Fra 1923 til 1927 havde Martin Laursens datter Anna Petrea Laursen den (Frederik Mikkelsen overtog i stedet Vestergård).

Karl Emil Thorup havde ejendommen tilbage i 1930'erne, derefter Magnus Kolind. Da han fik gården på Rønede Mark, solgte han omkring 1947 Bjødstrupvej-ejendommen til Jens Foged, der havde haft en ejendom i Korup til sit gartneri, men der skal jo skiftes jord engang imellem, hvis man har gartneri, så han skiftede til ejendommen på Bjødstrupvej.

Jens Foged lejede bygningerne ud til Sigrid og Søren Peter Jensen – selv blev han boende i Birkebo på Gl. Hovedvej 24.

Da Jens Foged så købte sin fødegård Kærsgård i 1953, solgte han Bjødstrupvej 7 til sin førstemand Hans Ejlersen, der også drev frilandsgartneri her. Hans fik bolig i Kærsgårds stuehus og lejede lige som Jens før ham bygningerne på Bjødstrupvej 7 ud.

Lejerne på Bjødstrupvej 7, Sigrid og Søren Peter, købte Sigrids forældres, Ane og Andreas Rasmussens, ejendom ved siden af, Bjødstrupvej 9 A, og flyttede dertil, mens forældrene i stedet overtog lejemålet på Bjødstrupvej 7, nu under Hans Ejlersen. Andreas døde efter nogle år, hvorefter Ane boede alene i huset, indtil hun flyttede til Kalø Vig Hvilehjem, hvor hun døde.

Hans Ejlersen døde i 1982, og derefter købte de nuværende beboere Karen Liengaard og Niels Ruge ejendommen. Jorden blev solgt fra til nabogården, Lars Thygesen på Kokkedalsgården (matr nr 14). Karen er kunstner, Niels er lærer ved Molsskolen (tidligere Syddjurs Friskole).

--

Endelig er **Tornlykkegård, Bjødstrupvej 5**, udstykket fra Vestergaard – som den første af udstykningerne, jf ovenfor, det kan være sket allerede ved udskiftningen i 1790erne, det er i hvert fald en kendsgerning paa det første matrikelkort fra 1816. Tornlykkegård blev oprettet som statshusmandsbrug af Frands Laursen i 1904, se side 79 øverst. Frands var bror til Martin Laursen, der ejede modergården Vestergård. Gårdens navn stammer fra bækken, der løber i gårdens skel mod

Kaløs forpagtergårde: "Tornlykkebækken". Det har ikke kunnet bekræftes, at der må være en sammenhæng mellem gården og "Tornlykkehuset", der tidligere lå nord for Kærsgård (se side 96).

Næste ejer var Akton Winther, i 1920'erne. Han købte jord til fra matr. nr. 16, så gården fik jord på begge sider af Bjødstrupvej, i alt blev det til knap 30 tdr. land. Sagen var, at Akton var bror til Ras Vinther på matr nr 16, så det var en handel mellem brødre. Akton købte også et stykke eng ved Tjerrild, ca. 5½ tdr. land, men "det var lidt langt at trække med kvierne", så Britta og Alfred Nielsen solgte det senere fra.

Næste ejer var Laurids Sørensen ("Lange Laurids"), der senere kom til at bo i Bjødstrupvej 11. Akton Vinther overtog Holmegaard ved Ebeltoft.

1933 overtog Carl Nielsen gården. Han døde 1936. Ingeborg stod herefter alene med tre småbørn i alderen 2-5 år: Emil, Alfred og Holger. Hun drev gården videre med hjælp af bestyrer, det gik til sidst i krigen, da byggeriet af Tirstrup Lufthavn drev lønningerne så højt op, at det ikke mere lod sig gøre med fremmed hjælp. Derefter hjalp de tre sønner til i stedet, og efterhånden blev det Alfred, der overtog driften. Da han og Britta blev gift, forpagtede de gården.

Ingeborg var ikke bange for at prøve noget nyt. Da Bjødstrup Mejeri i 1946 manglede sukker til produktion af is – der var endnu ikke lukket op for import af sukker udefra – såede hun omgående tre tdr. land med sukkerroer. Mejeriet købte sukkerroerne, fik dem lavet i sukker på Assens Sukkerfabrik og brugte det i isproduktionen.

Tornlykkegård, i forgrunden Bjødstrupvej 3, foto 1977, lånt af Britta og Alfred Nielsen.

I denne periode opgives det 1948, at gården drives som almindeligt landbrug, med en besætning på 2 – 3 jyske heste, 12 – 14 køer, 7 – 8 ungdyr og 20 – 25 svin. Arealet er 34 tdr. land, hvoraf 28½ tdr. land er mark og 5½ tdr. land er eng.

Da Ingeborg Nielsen døde i 1975/76, købte Alfred Nielsen sine brødre ud, så han kunne overtage gården. Han og hustruen havde bygget et statslåns hus ved siden af, **Bjødstrupvej 3**, i 1971, og her blev de boende. Ingeborg blev boende i gårdens stuehus.

Britta og Alfred forpagtede i begyndelsen af 1990'erne jorden ud til Lars Kjær på Bjødstrup Nygård, i 1994 solgte de jorden til Bjarne Bach på Bachgården, Forpagtervejen 1. Omkring år 2000 blev den sammen med Bachgården solgt til Peter Skovgaard.

Stuehuset til gården blev lejet ud efter Ingeborgs død. Huset bebos nu af Mogens Madsen og Dorte Ruggaard. Dorte er lærer, Mogens Madsen uddannet dyrlæge, nu adm. direktør for firmaet Dianova. I anledning af Mogens Madsens 60-års fødselsdag 28. juni 2009 oplyser Århus Stiftstidende, at han har haft denne stilling siden 2007, samt at firmaet Dianova "servicerer det danske fødevarerhverv og husdyrproduktion inden for hele kæden fra jord til bord gennem salg af vidensbaserede produkter som laboratorieanalyser for dyresygdomme, vacciner, rådgivning, risikovurdering og kurser". Mogens Madsen har tidligere været udsendt af FAO, samt for Danida i Zimbabwe, 1995 blev han forskningschef ved Statens Veterinære Serumlaboratorium, hvor han fik en central rolle i bekæmpelsen af bl.a. salmonella, campylobacter og fugleinfluenza. 2001 ansat af Danida ved Fjerkrænetværket på Landbohøjskolen, med i talrige internationale arbejdsgrupper vedr. fjerkræproduktion og -sygdomme.

I 2006 solgte Britta og Alfred huset Bjødstrupvej 3 og flyttede til de nye boliger ved busterminalen i Rønne.

Ejendommen længst ude, **Bjødstrupvej 1**, er udstykket på jord fra gården matr nr 16, og omtales under denne på side 83 nederst.

Beboerne i Bjødstrupvej 5 og senere 3 har måttet finde sig i at lyde tilnavnet "i Svinget", fordi de to ejendomme ligger der, hvor Bjødstrupvej svinger kraftigt. Mange kender f.eks. "Alfred i Svinget" uden at kende det rigtige efternavn.

MATR. NR. 16: DEN GAMLE RØDE BINDINGSVÆRKSGÅRD, BJØDSTRUPVEJ 6

Matr. nr. 16 ligger helt regelmæssigt syd for nr. 15. Det er den gamle røde bindingsværksgård, der ligger der endnu (adresse Bjødstrupvej 6).

Gården var i Vinther-slægtens eje tilbage i 1800-tallet. Muligvis er sammenhængen, at Søren Rasmussen Vinthers (Kærsgård, gift med Dorthe Christensdatter) bror Niels Rasmussen Vinther (født 1795) giftede sig til gården (en tredje bror Jørgen Rasmussen Vinther giftede sig til nabogården matr. nr. 17).

Niels Chr. Nielsen Vinther overtog gården efter sin far i 1879. Gården blev i 1899 lagt sammen med gården matr. nr. 8, formodentlig fordi Niels Chr. Vinther havde købt matr. nr. 8, men det ophørte i 1912, da Niels Foged købte matr. nr. 8 af Niels Chr. Vinthers enke Ane Kirstine Hansen.

Niels Christian Vinthers søn Rasmus Nielsen Vinther overtog gården efter ham i 1907. Han var født på gården i 1880 og gift med Karoline Jensen fra Korup. Arealet var på dette tidspunkt 43 tdr. land, hvoraf 39 ager, 3 eng, 1 gårdsplads. Besætningen var på 11 køer, 18 stk. ungvæg og kalve, 4 heste og 2 plage, ca. 40 fedesvin årligt. Det noteres, at der allerede på dette tidspunkt hører et aftægtshus til gården. Gårdens bygninger var som vanligt bindingsværk med stråtag. Ras Vinther solgte det vestligste af gårdens jord fra til broderen Akton Vinther på Tornlykkegård (se side 81 øverst).

Om det er Rasmus Nielsen Vinther, der havde startet den købmandsforretning, som købmand Jensen senere købte, er uvist. Men en kendsgerning er det, at det er Ras Vinther, der i 1914 sælger købmandsbutikken til købmand Jensen, og to år senere sælger han matr. nr. 9h, der er arealet bag købmanden, til Niels Foged. Det har derefter hørt til Kærsgård. Ras Vinther har muligvis købt købmandsbutikken med tilhørende jordareal fra matr. 9 af ejeren af Hvidsminde, som ofte omtales som butikkens grundlægger (se nærmere side 43). Da Niels Foged handler med Ras Vinther i 1916 omtales han udtrykkeligt som ”Købmand Rasmus Nielsen Vinther” – lidt unaturligt, da det er to år efter at han har solgt butikken. Han må formodentlig have drevet butikken med en bestyrer, da han selv ejede den – eller kan hustruen have bestyret den?

Senere ejere af matr. nr. 16 er Trine og Laurits Vinther Jørgensen. Det var meningen, at Trine og Laurits skulle flytte ned til en datter, der var blevet gift med Simonsen i den senere Anton Nielsens gård, den gule ud mod hovedvejen, matr. nr. 8. Sønnen Per Vinther skulle så overtage gården, men han døde ung ved en tragisk brandulykke, idet han sammen med andre naboer ville hjælpe til, da nabogården matr nr 17 (nu Nygård) brændte i 1928. Flere af de hjælpende blev slemt forbrændt – Per Vinther så slemt, at han døde af det nogle dage senere.

I stedet for Per blev det en søster Anna, der var gift med en gårdmand Niels Møller i Tillerup på Mols, der arvede. De flyttede så til Bjødstrup i 1929.

Anna og Niels havde en søn Herman Møller og en datter Lilly, der er gift og bor i Rønne. Herman blev også gift med en pige, der hed Lilly. Han hjalp moderen med at klare gården, og han og Lilly overtog den efter faderens død i 1959. Bindingsværket blev streget op som ”mursten” – det var lige lovlig fint for Bjødstrup, så man talte om ”herremandsgården”. På et tidspunkt etablerede Herman og Lilly minkfarm på gården, og de beholdt minkene efter at gårdens øvrige besætning var solgt.

Herman Møller og Lilly blev gift i en sen alder og fik ingen børn. De byggede det yderste hus på Bjødstrupvej, adressen **Bjødstrupvej 9 B**, og bosatte sig der. Stuehuset på gården blev lejet ud fra begyndelsen af 1980'erne. Herman døde i 1995, og siden har Lilly boet alene i huset.

Jorden fra gården blev solgt fra til nabogården Bjødstrup Nygaard i 1995. De nuværende ejere Gurli Rasmussen og John Elgaard købte gårdens bygninger af Lilly Møller i 1997, og flyttede ind i 1998. De er i gang med at restaurere og føre gården tilbage til dens gamle skikkelse. De fortæller, at der er en enkelt lerklinet væg tilbage i huset, og den værner de om. På samme måde værnes der om brændekomfur og kakkellovne, og alle de gamle redskaber bruges i det daglige både ude og inde. Alt indboet i huset er mellem 100 og 250 år gammelt.

Bjødstrupvej 1 er en mindre ejendom, opført på matr nr 16's yderste vestlige markende, beliggende lige over for Udhøjvej. Jorden er allerede udskilt ved den første matrikulering i 1816 – lige som det i øvrigt skete for de fleste andre gårde i stjerneudstykningsen, idet deres yderste vestlige markender udskiltes som matr nr 2 B etc, og her altså matr nr 16 B.

Ejendommen blev bygget omkring år 1900 og omfattede dengang kun 4 tdr. land. Første ejer var Niels Bach, bedstefar til den senere Niels Bach på Bachgården på Forpagtervejen, se side 70. Det menes, at Niels Bach fik lov at købe jorden fra matr nr 15, altså Vestergård, fordi han havde tjent på gården. Han købte senere yderligere 4 tdr. land sandjord til fra gården matr nr 14, Kokkedalsgården.

Senere ejere er Knud Knudsen, der senere blev handelsmand i Agri, og Lis og Jens Hald Jensen, der senere købte gård i Grønfeld. Derefter kom Niels Vinther, hvis familie stammede fra gården matr nr 16. Han var ungarl.

Derefter Annalise og Knud Kni fra Bogens på Mols, fra 1953 til 1963, og derefter Per Pedersen, der var søn fra Udhøjgård og arvede den efter forældrene. Han solgte i 1983 til Kirsten Reeholm og Niels Jørgen Snitkjær, der har børnene Ulla og Ulrik, og som senere købte Udhøjgård af Per Pedersen. Per flyttede til Feldballe. Kirsten Reeholm og Niels Jørgen Snitkjær ejer stadig ejendommen. Niels Jørgen er tidligere skovfoged på Vosnæsgård.

Marts 2009 ses et nyt rødstenshus opført i den lille granplantage eller læbæltet vest for Bjødstrupvej 1. Huset må være opført i perioden 2008-09.

Adresserne Bjødstrupvej 3 – 9 A er udstykket fra matr nr 15, Vestergaard, og omtales under denne gård – se side 76 ff. og især side 79 ff.

”ENGENE”, ENGLODDER MOD SYD: UDHØJGAARD

Udhøjvej 1: Udhøjgaard, er opstået ved sammenlægning af en del af de englodder, Bjødstrupgårdene fik tillagt i vådområderne ned mod Kolå ved udskiftningen. Ideen var, at alle gårde skulle have et stykke med eng og helst også med tørveskær. Gårdens først nævnte matr nr er 2 C, så den største af englodderne kan være Hvidsmindes, matr nr 2. Gården har navn efter den 29 m. høje Udhøj, der ligger lige nordøst for den. Forstavelsen Ud- markerer, at det er et afsides sted (et ”udsted”) i forhold til landsbyen.

Gården blev oprettet 1888 af Peder og Maren Pedersen. Sønnen J. P. Pedersen overtog den i 1917, og derefter hans bror Jens Chr. Pedersen i 1928. Jens Chr. Pedersen var født på gården i 1901, og var gift med Erna Pedersen, der stammede fra Thorsager (forældre Jens og Anine Larsen). 1948 opgives det, at der til gården hører 26 tdr. land, hvoraf de 14 er dyrket mark, mens 12 er eng. Besætningen består af tre heste, 10 køer, 5 – 6 ungkreaturer, 10 svin og to søer¹⁷.

Uvist af hvilken grund havde beboerne på Udhøjgaard tilnavnet Stub. Jens Chr og Erna havde tre børn: Per, Bent og Inge, og det blev Per Stub, der overtog gården efter forældrene. Han havde oprindeligt købt Bjødstrupvej 1, men solgte den så til Niels Jørgen Snitkjær, der kom fra en stilling på Vosnæsgaard. Per Stub Pedersen havde gården til engang i 1980’erne, hvor han blev syg og flyttede til Feldballe.

Ejerne af Bjødstrupvej 1, Kirsten Reeholm og Niels Jørgen Snitkjær, købte så Udhøjgaard, men lod bygningerne bevidst forfalde, da de i forvejen var i meget dårlig stand. Derfor ligger gården i dag øde og omtales ofte som ”ødegården”. Jorden blev lagt ind under Bjødstrupvej 1.

¹⁷ Randers Amt, træk af amtets historie, Dansk Kulturhistorisk Forlag Århus 1948

Engarealerne i Bjødstrups sydlige del, vest for Udhøjgaard, var Kalø-jord, og de blev næsten alle delt ud efter Kaløs konfiskation, altså sidst i 1940'erne. På kortet over forpagtergårdene er de markeret som areal 2 og 3 (med ring omkring), se under matr nr 10, se kortet side 67.

MATR. NR. 17: BJØDSTRUP NYGÅRD, BJØDSTRUPVEJ 2

Matr. nr. 17's jord ligger planmæssigt syd for nr. 16's. Men gårdens bygninger ligger uden for byen, flyttet derud efter en brand i 1928, og navnet kommer af nyopførelsen dengang. Den oprindelige gård lå helt nede i enden af den nuværende Kærsgårdsvej, på den modsatte side af Kærsgård.

Gården skal i begyndelsen af 1800-tallet være overtaget af Jørgen Rasmussen Vinther, en bror til Niels Rasmussen Vinther i matr. nr. 16, og til Søren Rasmussen Vinther i matr. nr. 18 (Kærsgård).

Omkring århundredskiftet 1900 havde Martin Knudsen gården. Han solgte til Rasmus Lassen. Lassen havde tre børn, Lilly, Inga og Henning.

Inga blev gift med den næstældste af Niels Fogeds sønner, Johannes. Det var omkring 1934, da alt var ramlet og Kærsgård afhændet. Derfor var der ingen gård til Johannes, men Niels Foged fandt på råd, for da præstegårdsforpagtningen i Feldballe var ledig, fik han Johannes og Inga derover som præstegårdsforpagtere. Inga bor endnu i Feldballe, en datter er gift med Palle Bugtrup oppe på Bjødstrup bakke.

Gården brændte ved en frygtelig brand i 1928. Stuehuset lå øst-vest, der var mødding midt i gården, som det var skik dengang. Alle bygninger havde stråtag, så gården brændte voldsomt, og næsten alle, der hjalp til med at redde, hvad reddes kunne, blev forbrændt: Niels Foged, Frederik Mikkelsen, Per Vinther, Poul Jørgensen, Anders Andersen - og Per Vinther døde af sine forbrændinger nogle dage senere.

Wolmer Kroer fortæller, at hans far, den gamle smed, oplevede det på den måde, at Lassen kom op i smedjen og skulle have 5 liter benzin "til at rense en elektromotor", som han sagde. Kroer tænkte i første omgang ikke på noget, men lidt efter at Martin var gået, kom han til at tænke på, at det her da lød rivegalt, og han styrtede ned til gården for at advare om brandfaren, hvis man begyndte at rense en elektromotor med benzin. Men da han kom derned, stod gården allerede i flammer, og intet var at redde.

Gården blev flyttet uden for byen og fik naturligt nok navnet Bjødstrup Nygård. Fra 1930'erne / 40'erne havde Sigvald Pedersen gården. Han solgte i 1969 til højskoleforstander Magnus Kjær fra Kalø Landboskole – nu Den økologiske Landbrugsskole på Kalø.

Sønnen Lars Kjær og svigerdatteren Birte blev medejere i 1985 og overtog gården helt i 1990. Efter at Herman Møller fra nabogården matr nr 16 var død i 1995, købte Birte og Lars jorden og lagde den ind under Bjødstrup Nygaard.

På stedet, hvor gården havde ligget inde i byen, blev der bygget et hus, adressen **Bjødstrupvej 4**. Her boede Marie og Børge, der begge arbejdede på mejeriet. De havde både matrikel 17e og 17f, mens Jan Bertelsen, der bor i huset nu, kun har matrikel 17e. Matrikel 17f er arealet, hvor gården lå i sin tid, og det blev lagt til Kærsgård.

MATR. NR. 18: KÆRSGÅRD, KÆRSGÅRDSVEJ 1

Matr. nr. 18's jord ligger som den skal: syd for nr. 17's. Men modsat nr. 17 ligger bygningerne til nr. 18 stadigvæk på den oprindelige placering inde i landsbyen.

Den gamle landsby Bjødstrup blev bygget op omkring bækken øst for Kærsgårdsvej. Den største af gårdene var Kærsgård. Den ejedes af familien Foged, indtil 1930'erne Niels Foged, der var en af egnens store indre-missionske handelsmænd, sammen med bl.a. Vester fra Kejlstrup og Legarth fra Rønøde.

Det fortælles, at Niels Fogeds oldemor fik skøde på gården dagen før hun døde, og at hun skrev under "med ført hånd". Dermed var gården løskøbt fra Kalø, som den hidtil havde været fæstegård under. Historien passer dog ikke med de faktiske årstal, idet gården frikøbes af Kalø 1862, mens Dorthe Christensdatter, der som enke drev gården, først døde fem år senere.

Desværre gik det for Niels Foged som for flere af de andre store handelsmænd: de blev revet med af krisen i 1930'erne og måtte gå fra gården. Det var en stor skandale dengang - det var i 1934.

Foged'erne hed oprindelig Jensen, men kaldtes altid Foged - derfor fik de "Jensen" slettet i 1926.

Niels Fogeds far var Jens Pedersen, født 1842 på gården matr. nr. 3 i Bjødstrup. Moderen var Dorthe Marie Nielsen, født 1841 på Fogedgården i Kejlstrup – gennem hende kom navnet "Foged" til Kærsgård.

Hvis vi går en generation længere tilbage på fædrene side, til Niels Fogeds farfar, var det Peder Knudsen, født 1810 i Faarup. Peder Knudsen er altså den, der "indvandrer" til Bjødstrup, idet han køber matr. nr. 3 i 1838. Han var gift med Mariane Jeppesdatter fra Kolind. Peder Knudsen dør i Bjødstrup i 1885, hustruen i 1902. Peder Knudsens ældste søn Jens Pedersen gifter sig med Dorthe Marie Nielsen og overtager Kærsgård, der var Dorthe Maries mors fødegård. -

En generation længere tilbage på mødrene side er vi stadigvæk på Fogedgården i Kejlstrup, hos Dorthe Marie Nielsens forældre Niels Andersen "Foged", født i Kejlstrup 1814 og død på Fogedgården 1881 - men her træffer vi også Niels Andersens hustru Else Marie Sørensdatter, der var født 1814 på Kærsgård i Bjødstrup, død i Kejlstrup 1842. Så Niels Foged havde altså også langt tilbage (og ikke alene gennem faderen) i slægten rødder på den gård, han selv kom til at vie sit liv.

Endnu en generation tilbage, Niels Fogeds oldeforældre på mødrene side: her finder vi Anders Sørensen og Dorthe Pedersdatter fra Kejlstrup, mens Søren Rasmussen Vinther og Dorthe Christensdatter havde Kærsgård i Bjødstrup.

Foged-slægterne i Kejlstrup og Bjødstrup er altså godt vævet ind i hinanden¹⁸.

Niels Fogeds tipoldefar og Ras Vinthers oldefar var den samme: Rasmus Sørensen Vinther, født i Bjødstrup 1746, ejer af Kærsgård, søn af Søren Vinther. Vinther-slægten var trofast mod Bjødstrup: Ras Vinthers søn Niels født i Bjødstrup 1795, dennes søn Niels Chr. Nielsen, født i Bjødstrup 1858, og så Ras Vinther selv, født i Bjødstrup 1880.

De tidligste folketællinger i Danmark var tællingerne i 1787, 1801, 1834 og 1845. De fire tællinger afslører, hvordan udviklingen har været på en typisk slægtsgård i disse tider. Vi skal huske på, at gårdene alle har været fæstegårde, de fleste under Kalø, og typisk nok betegnes husbond i gården da heller ikke ”gårdejer”, men derimod ”husbonde” og ”gårdmand”.

Først tællingen i 1787: her er fæstebonden Rasmus Vinther 41 år gammel, hans kone Dorthe Jørgensdatter er 35 år gammel, og de har fire sønner i alderen 3 – 12 år og en datter på 10 år. Til hjælp på gården har de en tjenestekarl på 20 år, folketællingen oplyser følgende:

- Rasmus Winther, 41 år gammel
- Dorthe Jørgensdatter 35 år, hans kone
- Søren Rasmussen 12 år
- Ellen Rasmusdatter 10
- Jørgen Rasmussen 8
- Jacob Rasmussen 5
- Jens Rasmussen 3
- Niels Jørgensen 20, tjenestekarl

Ved næste folketælling i 1801 er der kommet endnu en søn og en datter til, og datteren Ellen og sønnerne Søren og Jens bor stadigvæk hjemme, og har formodentlig hjulpet til med at passe gården. Det ses også ved, at der nu ikke mere er nogen tjenestekarl på gården. Men det har været helt almindeligt, at børnene blev boende hjemme indtil de blev gift. 28-årige Søren betegnes som ”landdrytter” og har altså været soldat. Folketællingen beretter:

- Rasmus Winther 58 år gammel
- Dorthe Jørgensdatter 50 år
- Søren Rasmussen 28, ”landdrytter”
- Jens Rasmussen 16
- Niels Rasmussen 6
- Ellen Rasmusdatter 25
- Maren Rasmusdatter 9

Mellem 1801 og næste folketælling i 1834 er der gået 33 år, så der er naturligvis sket en del på gården. Den har i mellemtiden været overtaget af sønnen Søren Rasmussen Winther, der 1810 blev gift med Dorthe Christensdatter. Søren døde inden næste folketælling, så ved tællingen er situationen, at Dorthe Christensdatter sidder som 46-årig enke på gården. En 72-årig farbror Jens Jensen er på aftægt på gården – igen en typisk foreteelse, at man tog sig af slægtsninge, der af en

¹⁸ Oplysningerne er fra Foged-slægtens slægtsbog, lånt af Anne Marie Foged.

eller anden grund ikke kunne være på aftægt hos egne børn. En 16-årig datter er hjemme, og så klares driften af gården ellers med hjælp af to tjenestekarle og en tjenestepige. Folketællingen:

- Dorthe Christensdatter 46 år gammel, enke
- Jens Jensen 72, hendes farbror "der af hende forsørges"
- Rasmus Jensen 28, tjenestekarl
- Dorthe Sørensdatter 16
- Søren Nielsen 20, tjenestekarl
- Karen Sørensdatter 21, tjenestepige

Der går herefter 11 år til næste folketælling i 1845. Dorthe Christensdatter sidder stadigvæk som enke på gården, farbroderen Jens Jensen er stadig på aftægt, og så har Dorthe Christensdatter i mellemtiden taget en 4-årig plejedatter, formodentlig en slægtning, der er blevet forældreløs eller som er resultatet af et forhold uden for ægteskab. Der er ingen egne børn tilbage på gården. Den ene af karlene fra 1834 er stadigvæk på gården, mens der derudover er antaget to andre karle og to tjenestepiger. Folketællingen 1845 viser følgende situation:

- Dorthe Christensdatter 57, enke
- Dorthe Marie Nielsdatter 4, plejedatter
- Jens Jensen 86, "aftægtsmenneske"
- Rasmus Jensen 40, tjenestekarl
- Rasmus Daniel Jacobsen 25, tjenestekarl
- Rasmus Hansen 18, tjenestekarl
- Mette Christensdatter 26, tjenestepige
- Ane Marie Nielsdatter 17, tjenestepige

Fra Foged-slægtens slægtsbog, som jeg har lånt af Anne Marie Foged, kan vi fylde historien yderligere ud. Her får vi at vide, at Dorthe Christensdatter er datter af Christen Jensen af Bjødstrup. Hun er født 1789. Hun og den 15 år ældre Søren Rasmussen Winther blev gift i 1810. De fik tre børn:

Rasmus Sørensen Winther, der skulle have overtaget gården, men dør tidligt, og derfor ikke når det.

Else Marie Sørensdatter f. 1814. Hun blev i 1837 gift med Niels Andersen "Foged" fra Fogedgården i Kejlstrup. De får børnene Anders Nielsen i 1838 (1906 får han navnebevis på navnet Anders Nielsen Foged), og Dorthe Marie Nielsen i 1841 (hun bliver 1866 gift med Jens Pedersen af Bjødstrup og bliver dermed husmor på sin mors fødegård Kærsgård og fører Foged-navnet ind på Kærsgaard i Bjødstrup. Foged-familien på Kærsgaard har derefter Foged-navnet som mellemnavn, men får ved kgl bevilling i 1926 lov til at føre det som slægtsnavn).

Da Else Marie dør i 1842, gifter Niels Andersen sig i stedet med lillesøsteren Dorthe – en ganske almindelig og praktisk fremgangsmåde dengang. Lillesøsteren er:

Dorthe Sørensdatter, f 1818, 1842 som nævnt gift med Niels Andersen fra Fogedgården i Kejlstrup, De fik to børn, dels en søn, der dør samme år 1842, dels en datter Else Marie Nielsen, der bliver født 1849. Else Marie gifter sig med Marinus Sørensen på Justegården i Kejlstrup.

Søren Rasmussen Winther dør ung, i 1830, hvorefter hans enke Dorthe Christensdatter styrer gården videre til sin død i 1867. Hun køber Kærsgaard fri af Kalø i 1862. Samtidig køber hun 36 asketræsbjælker og hanebånd á 12 alen, samt 10.000 helbrændte teglsten af Kalø (teglstenene fra Kaløs teglværk, der lå hvor der nu er P-plads til slotsruinen). Med andre ord har der forestået et stort nybyggeri på gården.

Efter normal skik og brug skulle Kærsgård have været overtaget af Søren Rasmussen Vinthers og Dorthe Christensdatters søn Rasmus Sørensen Vinther. Han dør imidlertid ung og kommer ikke til at overtage gården.

Kærsgård overtages i stedet af Dorthe Christensdatters datterdatter Dorthe Marie Nielsen fra Fogedgården i Kejlstrup og hendes mand **Jens Pedersen**, f. 1842, fra matr nr 3 i Bjødstrup. De var blevet gift i 1866 og overtog Kærsgård efter Dorthes død i 1867.

Brødrene til Dorthe Christensdatters afdøde mand Søren Rasmussen Winther overtager som nævnt nabogårdene:

Jørgen Rasmussen Winther overtager matr nr 17

Niels Rasmussen Winther overtager matr nr 16

Samtidig ejer Jens Pedersens far Peder Knudsen stadigvæk Jens Pedersens fødegård matr nr 3. Denne gård overtages i 1880 af Jens Pedersens yngre bror Jeppe Pedersen i 1880. Man begynder at ane, hvordan det meste af Bjødstrup er gift ind i hinanden.

Jens Pedersen dør forholdsvis tidligt, hvorefter enken Dorthe Marie Nielsen bestyrer Kærsgård i mange år. Hun dør 1898.

Sønnen **Niels "Foged" Jensen** overtager Kærsgård 1897. I handelen indgik en aftægtskontrakt med virkning fra 1906. Niels Foged forpligtede sig til at opføre et 6-fags grundmuret hus til moderens aftægt på toften, ud mod gaden. Men moderen døde allerede året efter, i 1898, så muligvis er aftægtskontrakten aldrig blevet effektueret.

Da matr nr 3 (farbroderen Jeppe Pedersens og hustru Severines gård) brænder i 1914, køber Niels Foged den og afhænder dens jord vest for Bjødstrupvej, men beholder brandtomten og resten af matr nr 3's arealer inde i byen. Brandtomten kaldes stadigvæk af de ældre i byen "Brandgården" – det er den, der for nylig er blevet bebygget med et træhus på adressen Kærsgårdsvej 2.

Steffen Heilskov-Rousing har fundet branden omtalt i "Demokraten" 23. [september 1914](#):

"Nedbrændt Gaard: I Mandags Eftermiddags ved 3-tiden opstod der Ild i Niels Fogeds Gaard i Bjødstrup ved Rønde. Gaarden beboedes af den tidligere Ejer, Jeppe [Pedersen](#)¹⁹, der var hjemme, da Ilden udbrød. Der kom hurtigt Hjælp til Stede, og Sprøjten fra Rønde mødte, men alt Arbejde maatte sættes ind paa at redde den tilstødende Gaard, der ejes af Niels Rasmussen, og som var stærkt truet. De eneste Dyr, der var paa Gaarden, var en Hest og to Grise, hvilke det lykkedes at redde, men hele Gaarden og alt Indboet brændte. Et Held var det, at der næsten ingen Vind var, ellers kunde der have været Fare for, at større Dele af Byen var gaaet op i Luer. Ilden menes i Følge "Djursland" at være opstaaet i Laden ved, at nogle Dreng har røget Tobak".

Den 26. september følger "Demokraten" op med følgende notits:

"Branden i Bjødstrup: Det er nu i Følge "[Djursland](#)" oplyst, at Ildens [Opstaaen](#), hvorved N. Foged Jensens Gaard i Bjødstrup ved Rønde fuldstændig nedbrændte, skyldes et Barns Leg med Tændstikker"".

Bøjstrups købmandsbutik blev i 1928 opført på jord fra matr nr 3 – her lå et gammelt stråtækt hus, som måske var byens oprindelige bysmedje. Anna og Martin Fogeds hus blev også opført på jord fra matr nr 3.

¹⁹ I artiklen omtales gårdens tidligere ejer fejlagtigt Jeppe Nielsen. Det er rettet til Jeppe Pedersen her.

Niels Andersen på Fogedgården i Kejlstrup havde Foged-navnet som uofficielt kaldenavn. Sønnen Anders Nielsen "Foged" får det ført ind i kirkebogen i 1906 som officielt navn. Da Dorthe Marie Nielsen kommer til Kærsgaard i 1867 fører hun Foged-navnet ind på Kærsgaard som mellemnavn. Sønnen Niels Foged Jensen får sit –sen navn slettet i 1926 og var derefter slet og ret Niels Foged.

Niels Foged havde to søstre. Den ene søster Trine blev gift med Laursen fra den gård, Frederik Mikkelsen og efter ham Johs. Mikkelsen senere havde (matr nr 15, Vestergård, se side 76). Hendes mand døde ret pludseligt, og hun blev så i mange år husbestyrerinde hos Jens Koch på gården på bakketoppen mellem Bjødstrup og Rostved. Den anden søster Else blev gift og rejste til Sønderjylland, hvor hun døde ret ung i barselseng.

1917 bygger Niels Foged nyt stuehus lidt nord for det tidligere. På dette tidspunkt, der ligger under Første Verdenskrig, har Niels Foged slået sig på ejendomshandel, sammen med andre indremissionske handelsmænd på egnen, som Frederik Legarth i Rønde og Kr. Vester i Kejlstrup, til dels også Marinus Sørensen fra Justegården i Kejlstrup, der i øvrigt var gift med Niels Fogeds mors kusine Else Marie Foged.

Vi ved f.eks. at han sammen med Legarth køber gården matr nr 8 (Gl. Hovedvej 14) i 1912 og "parterer" den: der oprettes to nye husmandsbrug, grundene til Gl. Hovedvej 4-12 stykkes fra, bygninger og toft i byen sælges for sig, og resten af jorden sælges for sig (her opførte køberen Simon Simonsen så den senere Anton Nielsens gård, Gl. Hovedvej 2). Det var måden, handelsmændene tjente penge på – der kan sammenlignes med, da Frederik Legarth købte kroen med krojord i Rønde og derefter udstykkede krojorden til en række nye huse i Rønde.

Alle tre handelsmænd købte sammen matr. nr. 14 (Kokkedalsgården) i 1913, stykkede en enkelt grund fra og solgte gården videre til Niels Thygesen. Frederik Legarth købte matr. nr. 15 af Trine Laursen i 1923 og solgte videre til Frederik Mikkelsen. Niels Foged købte talrige parceller op i Bjødstrup: matr. 9h af købmand Rasmus Nielsen Vinther (stykket bag købmand Jensen) i 1916, matr. 8c af Petrine Hansen 1914, matr. 9g af Jensine Marie Jensen 1914, matr. nr. 23b af Mette Kirstine Clausen 1915, matr. 2e og 19b af Niels Hvid Nielsen i 1912. Niels Foged har efter disse opkøb ejet flere huse i Bjødstrup, som han så har lejet ud til forskellige.

Alle de store handelsmænd blev fanget af krisen i 1930'erne, hvor ejendomspriserne raslede ned. Pludselig var det katastrofalt at ligge inde med flere ejendomme – ikke alene var de nærmest usælgelige, men hvis det endelig lykkedes, fik man ingen penge for dem. Frederik Legarth brændte bl. a. inde med Gl. Estrup (avlsgården), som han havde købt kort før krisen for alvor begyndte. Det hele ramlede for Niels Foged i 1934 og han måtte gå fra gården. Året efter døde Mine (hed egentlig Rasmine) Foged, mens Niels Foged døde 1950.

Niels og Mine Foged havde fem sønner og tre døtre, hvoraf to sønner blev gift med døtre fra købmandsgården: Peder blev gift med Clara, de udvandrede til USA, men kom hjem igen. Edvard udvandrede også til USA, men blev derovre. Martin blev gift med Anna, der var sygeplejerske - han var lærer, og de slog sig ned i Gravlev ved Ålborg, hvorfra de som pensionister vendte tilbage til Bjødstrup. Jens blev gartner og blev boende i Bjødstrup og købte i 1953 fædrengården tilbage. Den ældste, Johannes, der egentlig skulle have haft gården, blev præstegårdsforpagter i Feldballe. Datteren Dora blev gift med pastor Søre fra Ebeltoft, og da han døde ret ung, vendte Dora tilbage til Bjødstrup, nu som "Fru Søre". Hun købte "Søffes Hus", Gl. Hovedvej 7, af Niels Foged. Efter krigen, i 1947, udvandrede Dora Søre sammen med sine børn, Christian, Kirsten og Anna, til Canada

og solgte igen huset til Niels Foged, der i øvrigt fulgte hende over ”dammen”. De andre døtre var Anne og Else, hvoraf også den sidste blev gift med en præst.

Niels Fogeds barnebarn Anne Marie Foged fortæller: ”Peder og Clara udvandrede til USA, hvor Peder blev farmer i staten Washington. Broderen Edvard bosatte sig i Penticton i British Columbia i Canada, mens søsteren Dora slog sig ned i Vancouver i Canada.

Peder omkom for en halv snes år siden som 88-årig ved en trafikulykke, hvor Clara, der var 84, blev forfærdelig skadet. Hun lå i coma i 2-3 måneder. Ikke desto mindre lykkedes det hende at træne sig op, så hun kunne komme til Danmark i et par måneder hvert år siden hen. Hun døde som 94-årig i juni i 2006, kun halvanden måned efter at hun havde været i Danmark for sidste gang med sin datter og svigersøn for at se bøgen springe ud. Det blev et kort besøg, men hun nåede at få opfyldt sit ønske om at invitere alle i sin (Jensen) og Peders (Foged) familie til en frokost på Molskroen. Vi var 103 i alt, fire generationer. Det var en fantastisk oplevelse! Clara og Peders datter Karen har inviteret til Fogedfamiliens hvertandetårige komsammen i Seattle i 2008, men til frokosten lød det lidt som om Jensen’erne også sniger sig med, så det er spændende om vi kan være i én bus?”

Foged-familien var også i familie med Laursen-familien på Vestergård (Niels Foged og Trine Laursen var søskende). Trine og Martin Laursens sønner Laurits og Jens udvandrede begge til USA, efter at faderen havde solgt fødegården. De blev begge farmere i staten Wisconsin.

Efter Niels Fogeds fallit i 1934 havde Kærsgaard forskellige ejere.

Avlsbygningerne brændte 1939, og derefter blev der bygget nogle utraditionelle meget brede og lave bygninger, der gav anledning til øgenavnet ”amerikanergården”. Det var mens **Jens Bang**, der var Wolmer Kroers svigerfar, havde gården. Han kom senere ud i søen, hvor nu Søren Ryge bor. Da han døde, flyttede enken igen til Bjødstrup, nu i dobbelthuset Kærsgårdsvej 4-6. **Birk** havde også Kærsgård engang i 30’erne.

I 1940’erne var gården ejet af **Ankerstjerne**, senere af **Steiner Pedersen**, hvis jord i Stabrand tyskerne havde taget til Tirstrup Flyveplads. Sidst i 1940’erne kommer **Kr. Vester**, tidligere forpagter af Ringelmosegaard – han blev vist uenig med Kalø om forpagtningsvilkårene og/eller måske har det at gøre med ”parteringen” af Kalø efter krigen. Han flyttede senere til Sivested Odde.

Jens Foged, en søn af Niels Foged, drev gartneri på tomten efter en brændt gård, Lassens gård (udflyttet: Bjødstrup Nygård) over for Kærsgård – tomten var efter branden i 1928 købt af Niels Foged. Da Niels Foged gik fra gården i 1934 købte Jens Foged Gl. Hovedvej 24 og drev gartneri herfra. Omkring 1947 blev han gift med Grethe. Gartneriet gik fint, og i 1953 kunne de købe Kærsgård tilbage til slægten.

Jens fortsatte med gartneri på Kærsgaard. Der dyrkedes kål og meget mere. Jens tog også ud og sprøjtede for folk, da det kom på mode, Alfred Nielsen hjalp til, der var efterhånden kunder helt ude mod Grenaa til den ene side og Søften til den anden side. Det blev også almindeligt at sprøjte grisestalde for fluer. Der blev købt en Jeep til at transportere sprøjten rundt. Alfred var helt gul af sprøjtegift, når sæsonen var der. ”Han var gul bag ørerne den dag, vi blev gift, og vi kunne ikke få det af, det var gået i huden”, fortæller bruden – Britta.

”Jens Foged solgte sprøjten til Landboforeningen i 1957”, fortæller Alfred Nielsen, ”og da der var gået et års tid blev jeg hyret til at sprøjte for foreningen også, det var planteavlskonsulent Jørgen Nielsen, den senere borgmester i Ebeltoft, der stod for det”.

Hans Ejlersen blev fast medhjælp på Kærsgaard, og da Jens Foged fik Parkinsons, tog Hans sig efterhånden af driften. 1965 forpagtede Hans Ejlersen Kærsgård, og da Jens døde i 1967, blev det Hans Ejlersen, der drev gården videre for enken, Grethe Foged. Hans boede i gavlen på stuehuset på Kærsgård. Han drev samtidig gartneri på sin egen ejendom på Bjødstrupvej 7. Hans døde i 1982, hvorefter Kærsgårds jord blev forpagtet ud til Magnus Kjær fra Bjødstrup Nygaard ved siden af.

Grethe Foged døde i 1995. Datteren Anne Marie Foged, der bor i Rostved og er bibliotekar i Rønde, solgte kort efter gården til de nuværende ejere Lene og Steen Toftager Sørensen. Lene er fysioterapeut. Omkring år 2003 lod Steen Toftager ”amerikanergården” rydde, og der er i stedet rejst nogle flotte bygninger, der står fint til stuehuset. Steen Toftager har lagt jorden fra Anton Nielsens gård (matr nr 8, GI Hovedvej 2), som han ejede i nogle år, ind under Kærsgård.

MATR. NR. 19 - 33

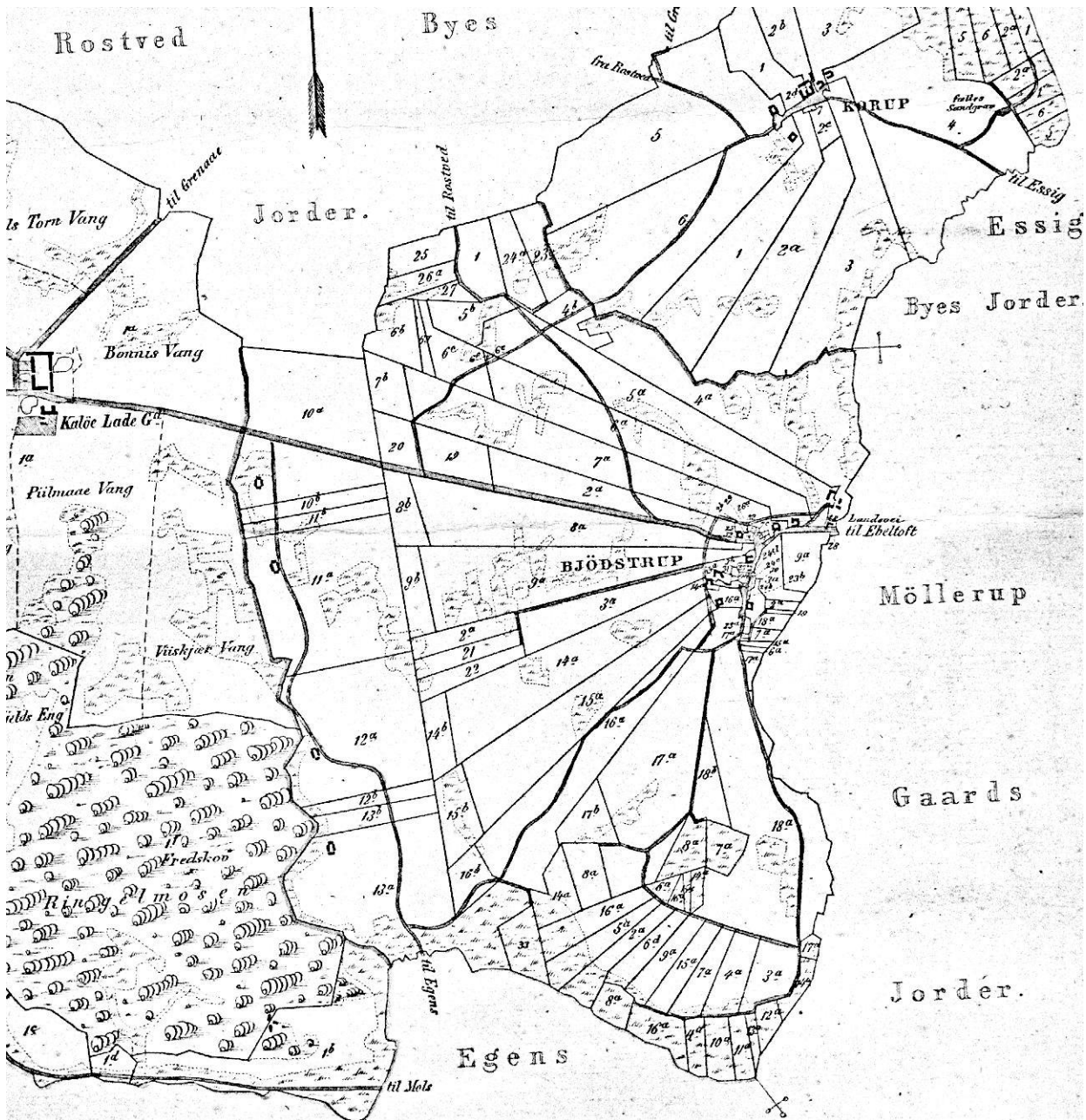
Matr. nr. 19 finder vi inde i landsbyen, en lille stribe jord lige nord for Kærsgårds toft. Til denne lod har hørt en lod i vestenden af matr nr 2's mark, endnu længere ude ligger nr. 20, der i dag huser Skødstrup Trædrejeri.

Nr. 21 og 22 er to små lodder taget af matr. nr. 3's vestligste ende - en tredje tilsvarende mindre lod er af ukendte grunde tillagt matr. nr. 2 (gården lige nord for landevejen).

Nr. 23-27 er huse med et mindre jordtilliggende, alle har et minimalt jordstykke til bygninger inde i byen og en meget lille lod yderst i bymarkens nordvestlige ende. Her ligger også en del af matr. nr. 1, der blev skolelod, men muligvis oprindeligt var kirkelod eller smedelod.

Nr. 28 ligger med et lille stykke jord nord for og et endnu mindre stykke syd for landevejen, i landsbyens østligste ende (Mogensens smedje og arealet med ”Plant et træ”). Nr. 29-32 er mininale lodder inde i byen, klart nok huse uden jordtilliggende.

Nr. 33 er en fælles englod øst for Ringelmosegårds marker, i tilknytning til alle de små englodder, som hver af gårdene fik tillagt herude, i bymarkens sydligste ende.

Det officielle matrikelkort over Bjødstrup, opmålt 1816 – den nye matrikel var ellers først færdig til brug 1844. En skematisk fremstilling ses i indledningen til kapitlet – se side 48 og 51.